

СКУПШТИНА ГРАДА БАЊА ЛУКА

СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ГРАДА БАЊА ЛУКА
у периоду 2007-2015. године

Бања Лука, април 2008. године

СКУПШТИНА ГРАДА БАЊА ЛУКА

Стратегија развоја Града Бања Лука у периоду 2007-2015. године

Бања Лука, април 2008. године

Конзорцијум за израду Стратегије:

Економски институт а.д. Бања Лука

Адреса: Краља Алфонса XIII бр. 18
Тел. +387 51 304 113; 319 579
Факс + 387 51 319 677
e-mail: office@ekinst.org
web: www.ekinst.org

Економски факултет Бања Лука

Адреса: Мајке Југовића бр. 4
Тел. +387 51 430 010; 430 012
e-mail: kontakt@efbl.org
web: www.efbl.org

Удружење "Синергија" Бања Лука

Адреса: Младена Стојановића бр. 111
Тел. +387 51 332 613; 332 614
Факс + 387 51 332 602
e-mail: info@sinergija.rs.ba
web: www.sinergija.rs.ba

Координатор и аутор:

Др Радован Родић, дипл.ек.

Аутори:

Др Душко Јакшић, дипл.инж.ел.

Др Војислав Бајић, дипл.ек.

Др Иван Шијаковић, дипл. соц.

Др Милош Мишковић, дипл. инж. грађ.

Мр Дамир Миљевић, дипл.ек.

Мр Гордана Ђокић, дипл.ек

Мр Небојша Бомештар, дипл. ек.

Мр Миленко Крајишник, дипл. ек.

Мр Зоран Лукач, дипл. инг. пољ.

Ђекановић Милорад, дипл.ек.

Ђукић Јован, дипл.ек.

Милак Владана, дипл. ек.

Милановић Љубица, дипл. ек.

Мартић Марко, дипл. ек.

Богданић Жељко, дипл. ек.

Богићевић Биљана, дипл. ек.

Пољашевић Бранкица, дипл. ек.

Тешић Јелена, дипл. ек.

Боровић Зоран, дипл. ек.

Суботић Вук, дипл.инж.саоб.

БАЊА ЛУКА – ОСНОВНИ ПОДАЦИ

		1990 (91).	2005.	2005/91
1.	Површина (км ²)	1,239	1,239	100
2.	Број становника	195,692	225,844	115.4
3.	Број станова	47,591		
4.	Број запослених	63,387	53,051	83.7
5.	Број незапослених	13,500	23,480	173.9
6.	Бруто домаћи производ (мил. КМ)			
	- текуће цијене	1,018	1,717	168.7
	- цијене 1990.	1,018	805.0	79.1
7.	Број љекара	582	602*	102.9
8.	Број телефонских прикључака	38,159	44,090	115.4
9.	Број путничких аутомобила	27,550	35,598	129.2
10.	Потрошња електр. енерг. (GWh)	484.0	542.1	112.0
11.	Ученици и студенти			
	- основне школе	23,582	17,089*	73.42
	- средње школе	10,856	10,873*	100.2
	- више школе и факултети	7,000	14,741*	210.6
12.	Наставници			
	- основне школе	1,005	1,330	132.4
	- средње школе	703	686*	97.6
	- више школе и факултети	173	770*	300.2
13.	Број корисника пензија	22,500	29,631*	131.769
Показатељи по становнику				
1.	Густина насељености (стан/км ²)	157.9	182.3	115.4
2.	Стопа запослености	46.3	32.8	70.8
3.	Стопа незапослености	17.6	30.7	174.4
4.	БДП по становнику (КМ)			
	- текуће цијене	5,202	7,602	146.1
	- цијене 1990.	5,202	3,564	68.5
5.	Љекара на 1000 становника	3.0	2.7	89.2
6.	Возила на 1000 становника	195.0	195.2	100.1
7.	Телефона на 1000 становника	140.8	157.6	112.0
8.	Потрошња ел.енерг. по становн. (KWh)	2,473	2,400	97.1

* Податак за 2006. годину

САДРЖАЈ

Увод	7
1 Методолошки приступ	8
2 Извод из социоекономске анализе	10
3 Визија	16
4 Циљеви развоја.....	17
5 Демографски аспект стратегије.....	54
6 Финансијски аспект стратегије.....	56
7 Правци и динамика развоја неких привредних области	58
8 Усклађеност циљева стратегије са хоризонталним циљевима Европске уније.....	66
9 Мониторинг и евалуација стратегије	68

УВОД

Стратешки план развоја Бање Луке до 2015. године припремљен је на основу Уговора о пружању услуга израде Стратегије развоја Града Бања Лука у периоду 2007-2015. године, између Града Бања Лука и Конзорцијума основаног од стране «Економског института» а.д. Бања Лука, «Економског факултета» Бања Лука и Удружења «Синергија», број 07/1-404-12/06 од 22.06.2006. године.

Задатак Конзорцијума био је да, примјеном савремених метода у изради стратешких докумената локалног развоја, понуди општеприхватљиву и реално проводиву стратегију развоја града Бање Луке до 2015. године. Посебно је апострофирано максимално јединство заинтересованих и одговорних учесника у достизању визије и остваривању циљева развоја Града, као и повратни ефекат стратешког документа у погледу могућности креативног, иновативног и предузетничког обликовања конкретних активности.

Пуну подршку изради стратешког документа дала је Скупштина и Административна служба Града, формирањем Одбора за координацију рада на изради стратегије, који је даље формирао Оперативно радно тијело и четири радне групе и то: радну групу за социо-економску анализу, радну групу за просторни, инфраструктурни и еколошки развој, радну групу за привреду и економски развој и радну групу за социјални развој.

Уз то, експертски тим Конзорцијума имао је максималну подршку одјељења Административне службе Града, Градске развојне агенције, Центра за развој и унапређење села и Туристичке организације Града.

Посебно је било значајно учешће грађана Бање Луке, представника привредног, јавног, образовног, здравственог, социјалног, културног, спортског, цивилног и невладиног сектора. Више десетина хиљада грађана Бање Луке је, на различите начине и с различитих аспеката, учествовало у изради овог документа, што му даје посебну специфичну тежину, нарочито у погледу општеприхватљиве стратегије развоја.

Било је више разлога за израду овог стратешког документа, везаних за глобализацију, конкурентност Града, јачање демократизације друштва у смислу права појединца и интересних група на избор, правце економског развоја и слично. Веома је важна чињеница да, јасним одређењима у погледу визије и циљева властитог развоја, Град добија „улазницу“ за будућност.

Од ове Стратегије се очекује да покрене све расположиве развојне потенцијале Бање Луке, и отвори нову страницу у њеном развоју, на добробит свих њених грађана, који су животни заинтересовани за добро осмишљавање и вођење развоја свога Града.

1 МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП

Методолошки приступ у изради Стратегије је условљен захтјевима дефинисаним у пројектној документацији, при чему се подразумијевало да:

- развој чини сложена матрица политичких, социјалних и економских подстицаја;
- развој зависи од способности вредновања онога што се десило, извлачења адекватних закључака за будућност и спознаје да су побољшања увијек могућа;
- развој захтијева социјални консензус свих заинтересованих страна, како оних које ће осјећати ефекте стратегије тако и оних које ће носити њену реализацију;
- корисници треба да прихвате стратегију развоја као своју, а не као нешто споља наметнуто.

Оваквим методолошким приступом, обезбијеђена је потпуна међусобна повезаност резултата истраживања из социо-економске анализе и одређивања при дефинисању стратешких праваца, што треба да резултира повећаним мултипликативним ефектима у реализацији Стратегије.

За израду коначног документа Стратегије, коришћене су бројне парцијалне студије и подлоге, посебно:

- Социо-економска анализа;
- SWOT анализа;
- анализа развојног окружења (PEST анализа);
- резултати анкете грађана;
- резултати анкете привредника;
- закључци и препоруке фокус група;
- закључци и препоруке радних група, формираних од стране Одбора за координацију рада на изради Стратегије;
- пројекти, студије, елаборати и други материјали везани за развој Града.

Након усвајања Социо-економске анализе од стране Скупштине Града, проведене су сљедеће активности:

- Организовано је 14 фокус-група, на којима је разговарано о визији и циљевима развоја, приоритетним програмима и пројектима, као и о начину промоције документа Стратегије. Обухваћене су сљедеће фокус-групе:
 - а) мјесне заједнице – 6 фокус-група;
 - б) омладина;
 - в) експерти;
 - г) цивилни сектор;
 - д) привреда;
 - е) банке и микрокредитне организације;
 - ж) јавна предузећа;
 - з) екологија и
 - и) култура и спорт.
- анкетирано је 6,000 грађана Бање Луке методом «face to face», и то: 1,262 лица у руралном, и 4,738 лица у урбаном дијелу Града;

- проведена је анкета на узорку од 164 привредна субјекта (58 предузећа и 106 самосталних радњи);
- проведена је анкета путем електронске комуникације на web-страници Града, на коју се одазвало 200 грађана Бање Луке. Постављена су иста питања као и за анкету која је проведена директним контактом са грађанима;
- одржане су радионице, са: радном групом за социо-економску анализу, радном групом за просторни, инфраструктурни и еколошки развој, радном групом за привреду и економски развој и радном групом за социјални развој;
- нацрт документа «Стратегија развоја Града Бања Лука у периоду 2007-2015. године» разматрао је и усвојио Одбор за координацију рада на изради стратегије;
- Скупштина Града је на сједници, одржаној 05.02.2008. године, усвојила Нацрт стратегије и упутила га у јавну расправу, која је трајала до 06.03.2008. године. У јавној расправи учествовало је преко 1.200 грађана Града.

Након усвајања приједлога Стратегије развоја слиједи:

- израда информационе базе података о свим релевантним параметрима реализације Стратегије развоја Града и
- публикавање и дистрибуција финалног документа.

Планирано је да ове активности буду реализоване у периоду два мјесеца од дана усвајања Стратегије од стране Скупштине Града.

Битна тешкоћа у стратешком планирању развоја Бање Луке до 2015. године је недостатак јасне концепције, односно стратегије развоја БиХ и РС, нарочито у неким кључним инфраструктурним сегментима (енергетика, саобраћај). Проблем је ријешен примјеном европских мјерила и стандарда у планирању развоја локалних заједница, нарочито одредби Европске повеље о локалној самоуправи, као и праћењем перспектива и циљева европског просторног развоја.

2 СОЦИОЕКОНОМСКА АНАЛИЗА - РЕЗИМЕ

2.1 Кључни проблеми у развоју Града

Привредни развој	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ниска привредна активност, нарочито у руралним подручјима; ▪ Велики број незапослених; ▪ Неискориштени капацитети бивших великих система; ▪ Слаб прилив страних инвестиција; ▪ Неријешени имовински односи на подручју Града и проблеми у обезбјеђењу локација за привредне инвестиције; ▪ Слабо искориштен туристички потенцијал Града.
Инфраструктура	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Лоше ријешена канализациона мрежа, како урбаног тако и руралног подручја. Посебан проблем је непокривеност града примарним и секундарним колекторима, као и недостатак уређаја за третман отпадних вода; ▪ Непокривеност сјеверо-западног дијела Града мрежом јавног водовода; ▪ Недовољан резервоарски простор; ▪ Проблеми с топлификацијом Града, како у погледу инфраструктуре и коришћеног енергента тако и с аспекта цијене гријања; ▪ Проблеми у управљању и располагању имовином предузећа у области комуналне инфраструктуре; ▪ Неадекватна саобраћајна инфраструктура и лоша саобраћајна сигнализација; ▪ Проблеми у снабдијевању електричном енергијом.
Просторни развој и уређење	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Велика несразмјера у условима живота и рада у руралном и урбаном подручју; ▪ Неријешен статус Града, као титулара над грађевинским земљиштем; ▪ Недостатак новог урбанистичког плана; ▪ Проблеми у легализацији нелегално изграђених објеката; ▪ Нерационално коришћење градског простора; ▪ Угроженост и недовољна заступљеност зелених површина у Граду.
Рурални развој	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Проблеми инфраструктурног развоја (водоснабдијевање, канализација, путна мрежа и снабдијевање електричном енергијом); ▪ Запошљавање и недостатак привредних капацитета; ▪ Неадекватно ријешена здравствена заштита и снабдијевање лијековима у руралним подручјима; ▪ Недостатак регулационих планова у руралним насељима; ▪ Слабо организован откуп пољопривредних производа; ▪ Проблеми у заштити животне средине (девастирано подручје на којем се експлоатише шљунак, неконтролисано одлагање различитог отпада у сеоском подручју и слично); ▪ Миграција становништва из села у град.

<p>Наука, образовање, здравство, информисање</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Средње образовање није обавезно; ▪ Мрежа вртића покрива тек око 20% потреба; ▪ Неповољан однос гостујућих професора (редовних и ванредних) и професора у сталном радном односу на Универзитету; ▪ Нестабилни извори финансирања, неповољни смјештајни услови, неадекватна техничка опремљеност и велика флукуација кадрова у области научно-истраживачког рада; ▪ Неадекватна дисперзија амбуланти породичне медицине на територији Града и неусаглашеност с бројем становника; ▪ Скроман болнички капацитет с аспекта потреба становника бањалучке регије; ▪ Неадекватан смјештај и лоша опремљеност Хирургије у центру града; ▪ Недостатак законске регулативе о електронском потпису.
<p>Култура и спорт</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Скромне могућности и услови за развој културе, у правцу стварања креативне индустрије у овој области, која у развијеним земљама већ спада у водеће дјелатности по учешћу у друштвеном бруто производу. Као посљедица тога, култура је још увијек више потрошач, а мање носилац развоја и зараде; ▪ Недовољна подршка развоју сцене независних стваралаца као предуслов развоја сегмента креативне индустрије; ▪ Недостатак финансијских средстава да се на квалитетан начин подрже све културне институције и манифестације; ▪ Слаба координација и сарадња ентитетских и градских власти, када је ријеч о очувању споменика културе (Кастел) и санацији и одржавању објеката, установа и институција културе; ▪ Слаба укљученост културних и спортских садржаја у туристичку понуду Града; ▪ Запуштен «Кастел» као историјски споменик; ▪ Некомплетност културних садржаја у граду (концертна дворана, опера и сл.); ▪ Недостатак културно-спортских садржаја у руралним подручјима; ▪ Недовољна укљученост дјецe и омладине, али и осталих грађана, у спортске активности; ▪ Потреба за обновом и модернизацијом спортске инфраструктуре која је добрим дијелом запуштена и сасвим сигурно не одговара садашњим потребама Града; ▪ Недовољан број стручно оспособљених спортских радника, прије свега тренера и спортских учитеља, нарочито у раду са младима.
<p>Омладина</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Изражен проблем дуготрајне незапослености; ▪ Све присутнији проблем токсикоманије; ▪ Осјећај оптерећености дуготрајном стамбеном и материјалном зависношћу од родитеља; ▪ Мале шансе да се у некој струци постигне успјех; ▪ Постоје назнаке да се млади свакодневно суочавају са проблемом научене беспомоћности, која се у свакодневном животу препознаје као пасивност према дешавањима у друштву, препуштеност околностима и слично, као посљедица социјализације у околностима у којима људи науче да буду беспомоћни; ▪ Велики број младих проводи слободно вријеме без плана.

2.2 Расположиви развојни ресурси

Социо-економска анализа је показала да Бања Лука располаже значајним развојним ресурсима:

- ✓ Људски, финансијски, инфраструктурни, привредни и други ресурси представљају солидну основу за стратешко планирање њеног развоја до 2015. године. Осим тога, по основним економским показатељима, Бања Лука представља најразвијенији дио Републике Српске, с реалним претпоставкама да, у догледно вријеме, постане модеран европски град и један од значајнијих јужноевропских регионалних центара;
- ✓ Основна демографска обиљежја, старосна и образовна структура незапослених, те привлачност Бање Луке као ентитетског и регионалног центра, дају добру основу за планирање развоја људских ресурса, као основе сваког другог развоја;
- ✓ Природни ресурси (земљиште, минерали, воде, шумски фонд) могу играти значајну улогу у структурисању привредних активности и просторном развоју Града. Нарочито важни природни ресурси су земљиште и вода, због чега им, је у социо-економској анализи, посвећено доста простора;
- ✓ Пољопривредно земљиште заузима више од половине укупне површине Града, али са ниским процентом учешћа површина за интензивну пољопривредну производњу. Најквалитетније пољопривредне површине су у долинама ријеке, и веома су угрожене развојем насеља и привредне, посебно саобраћајне инфраструктуре;
- ✓ Посебно је интересантан хидропотенцијал ријеке Врбас, као значајан електро-енергетски ресурс на подручју Крајине. Неискориштени хидропотенцијал ријеке Врбас је око 125 MW или око 840 GWh електричне енергије, од чега је 85 MW (око 400 GWh), на подручју општине Бања Лука;
- ✓ Осим што би понудиле 400 GWh електричне енергије, ове електране би имале велики значај за регулацију водотока ријеке Врбас, а посебан значај би имали и други економски ефекти од коришћења акумулација (рибњаци, туризам и друго);
- ✓ У економској експлоатацији су само неке минералне сировине и налазишта, а прије свега: кварцни пијесак (Поткозарје), кречњак и грађевински камен (Љубачево, Планина и Врбања) и цигларска глина (Туњице). Такође, у експлоатацији су термоминералне воде у Српским Топлицама, али далеко испод утврђених и потенцијалних резерви. Налазишта осталих минерала нису испитана до нивоа експлоатације, с тим што је неке тешко и експлоатисати због изграђених објеката, саобраћајница и слично;
- ✓ Анализа буџета показује да је Град Бања Лука финансијски способан, не само за квалитетно финансирање буџетских потрошача већ и за дугорочно учешће у суфинансирању различитих пројеката, како по основу кредитног задужења тако и по основу емисије хартија од вриједности;
- ✓ Туристички потенцијал Града, с окружењем, представља значајан развојни ресурс, који ни приближно није искориштен. Географски положај, саобраћајна инфраструктура, ријеке, термоминерални извори, архитектура, биодиверзитет и друго, дају реалне шансе за богату туристичку понуду на регионалном нивоу;
- ✓ Занатско-предузетничка дјелатност има дугу традицију на подручју Града, с доста простора за даљње јачање, нарочито производних капацитета. Ова дјелатност посљедњих година стално повећава своје учешће у укупној привредној структури Града, а динамичан развој производног и услужног занатства је у функцији задовољења бројних потреба привреде и становништва;

- ✓ Култура и спорт представљају развојне ресурсе с више аспеката, и то: раст интересовања грађана за културним и спортским манифестацијама, највишег ранга; постоји дуга традиција и значајни резултати у овим областима; туристичка понуда тражи обогаћивање Града у спортским и културним садржајима; пружа се шанса за постизање врхунских резултата (нарочито младима), те постоји реална могућност да култура и спорт, умјесто потрошача буџетских средстава, постану висококомерцијални извор зараде;
- ✓ Комплексно здравство је битан ресурс Града, који може обезбиједити изузетне резултате у економском и социјалном развоју, на више начина: пружањем здравствених услуга на профитној основи, побољшањем здравља становништва, здравственим и конгресним туризмом и слично. Уосталом, здравство има незамјенљиву улогу у одрживом развоју Града.

2.3 Утицај окружења на друштвено-економски развој Града

Политички фактори	
<p><u>Могућности</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ БиХ и РС су ушле у интеграционе процесе на путу ка ЕУ, што ће, сасвим извјесно, обиљежити период до 2015. године; ▪ Повезивање БиХ на регионалном међудржавном нивоу (СЕФТА, Споразум о енергетској заједници земаља југоисточне Европе и сл.); ▪ Изборни систем у којем грађани непосредно бирају Градоначелника; ▪ Процес транзиције на просторима РС и БиХ. 	<p><u>Опасности</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ На просторима Балкана још увијек је присутна политичка нестабилност; ▪ Неповољан визни режим за грађане БиХ, нарочито за грађане РС; ▪ Реформа државне управе у правцу јачања централних нивоа власти; ▪ Снажан утицај међународне заједнице на рјешавање кључних политичких питања у БиХ; ▪ Велики утицај партија на извршну и законодавну власт, што спречава развој правне државе и цивилног друштва; ▪ Недовршена реформа правног система на штету локалних јединица.
Економски фактори	
<p><u>Могућности</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Утицај глобализације на сељење индустрија у регионе и земље с нижим трошковима; ▪ Стабилна монетарна политика; ▪ Смањење административних баријера за пословање; ▪ Развој тржишта капитала и финансијског тржишта у РС и БиХ; ▪ Развој предузетничке културе; ▪ Дерегулација и демонополизација у области телекомуникација, електричне енергије и медија. 	<p><u>Опасности</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Лош имиџ БиХ у пословном окружењу; ▪ Недовољно стимулативан пословни амбијент; ▪ Смањење интересовања донатора за финансирање пројеката у БиХ; ▪ Низак ниво страних директних улагања; ▪ Скромни капацитети у области планирања, аплицирања и имплементације пројеката; ▪ Низак ниво пореске децентрализације; ▪ Ниска куповна моћ становништва; ▪ Недовршен процес приватизације и реструктурирања предузећа; ▪ Присутна сива економија и нелојална конкуренција.

Социјални фактори

Могућности

- Фондови за помоћ социјално угроженим категоријама становништва;
- Оживљавање привредног развоја;
- Рјешавање проблема незапослености, нарочито млађих категорија становништва;
- Стварање повољнијег безбједносног окружења на микро простору Бање Луке.

Опасности

- Изражен криминал и корупција;
- Раст социјалног раслојавања становништва;
- Изражена токсикоманија код млађих категорија становништва;
- Претјерана материјална и стамбена зависност младих од родитеља;
- Миграције становништва и све израженија неравнотежа урбаних и руралних подручја;
- Повећано учешће старије популације у укупном броју становника;
- Висока стопа незапослености;
- Све више категорија становништва треба социјалну помоћ.

Технолошке промјене

Могућности

- Интензиван развој информационо – комуникационих технологија;
- Изражена тенденција коришћења интернета, електронског пословања;
- Овладавање технологијом електронске управе;
- Нови управљачки и технолошки стандарди;
- Висок ниво захтјева за очување животне средине;
- Брзе технолошке промјене и учење током цијелог живота;
- Технолошки напредак путем директних страних улагања

Опасности

- Технолошко заостајање;
- Образовни систем у РС и БиХ није усклађен с најновијим техничким и технолошким захтјевима брзог развоја;
- Дестимулативан систем за увођење нових технологија;
- Стратегије "подмлађивања" у развијеним земљама и одлив младих и образованих кадрова;
- Недовољна укљученост способних кадрова у реструктурирање производних и услужних капацитета у свим привредним и друштвеним областима.

2.4 SWOT анализа

<p><u>Снаге</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ Положај Бањалуке (геостратешки, политички, економски, образовни и здравствени центар);▪ Распоживост свих ресурса (људски, природни, просторни и финансијски);▪ Ефикасан и транспарентан рад Градске управе и капацитет буџета;▪ Разграната мрежа организација и институција неопходних за успјешно функционисање и развој Града;▪ Ријешен дио капиталних инфраструктурних потреба (фабрика воде, регионална депонија, путна мрежа, аеродром, жељезница);▪ Традиција у привреди, култури и спорту;▪ Растућа локална енергија и мотивација.	<p><u>Слабости</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ Незапосленост, старење становништва и пад наталитета;▪ Просторно планирање и урбанизам;▪ Комунална инфраструктура;▪ Саобраћај;▪ Однос урбаног и руралног;▪ Неискориштени природни и привредни потенцијали;▪ Примарна здравствена заштита, нарочито у приградским и у руралним дијеловима;▪ Недовољна препознатљивост Града у спорту и култури;▪ Недостатак објеката друштвеног стандарда;▪ Непостојање јединствене базе података за планирање и праћење развоја Града;▪ Непостојање система управљања животном средином.
<p><u>Шансе/прилике</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ Инфраструктура за развој предузетништва и ИТ-технологија;▪ Географски положај;▪ Интеграциони процеси (ЕУ и регионални);▪ Распоживи фондови за развој;▪ Реформски процеси;▪ Европска повеља о локалној самоуправи;▪ Успостављена партнерства с окружењем и унутар Града.	<p><u>Пријетње/опасности</u></p> <ul style="list-style-type: none">▪ Спорост реформи у свим областима;▪ Политичка нестабилност у земљи и окружењу;▪ Недостатак пописа становништва;▪ Визни режим;▪ Однос Града и других нивоа власти (надлежности, својина и ресурси);▪ Спорост фискалне и функционалне децентрализације;▪ Лош законски оквир и координација у припреми нових и промјени постојећих законских рјешења;▪ Нестимулативни општи амбијент (нарочито привредни).

3 ВИЗИЈА

Модеран европски Град и препознатљив центар у регионалном окружењу, утемељен на људским правима, у којем грађани и посјетиоци имају једнаке могућности да активно учествују у његовом животу, и у којем млади имају истакнуто мјесто.

Безбједна, хумана и урбана средина здравог живота, са богатим културним и спортским садржајима, у којој се препознају и валоризују предузетништво, знање, способност и резултати.

4 ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА

СТРАТЕШКИ ЦИЉ С1: ОДРЖИВИ РАЗВОЈ И ВЕЋА ЕФИКАСНОСТ У УПРАВЉАЊУ РЕСУРСИМА

Стање:

Анализа стања је показала да Бања Лука располаже значајним развојним ресурсима и да је она данас најразвијенији дио Републике Српске. Међутим, уочена је и потреба да се расположивим ресурсима ефикасније управља, у складу са Локалном агендом 21. Управо је одрживи развој, схваћен као развој који задовољава потребе садашњости, тако да оставља могућности будућим генерацијама да задовоље своје потребе и да се сами развијају, уважавајући свих шест начела (квалитет животне средине, будућност, квалитет живота, правичност, предостројност и свеобухватност), окосница ове Стратегије и провлачи се кроз све стратешке и оперативне циљеве, програме и пројекте.

Значење и садржај стратешког циља

Под остварењем овог циља подразумијева се успостављање савременог начина управљања развојем Града и унапјеђење рада Градске администрације, како би се могло одговорити потребама развоја у глобалним конкурентским условима и очекиваним захтјевима грађана. SWOT анализа је показала да је снага Бање Луке управо у расположивим ресурсима и растућој локалној енергији и мотивацији које, уз Европску повељу о локалној самоуправи, као ширег развојног оквира, треба искористити за остварење овог циља и на тај начин створити основу за дугорочан раст и развој у свим сегментима важним за грађане.

Реализације стратешког циља – кораци у реализацији

Стратешки циљ С1. биће остварен кроз оперативне циљеве:

- С1:О1 - Кључно учешће Града у располагању и управљању ресурсима;
- С1:О2 - Рационално искориштен простор;
- С1:О3 - Очувана и унапређена животна средина;
- С1:О4 - Лидер енергетске ефикасности;
- С1:О5 - Повећана ефикасност Градске администрације;
- С1:О6 - Уравнотежен развој урбаног подручја Града.

C1:O1

Кључно учешће Града у располагању и управљању ресурсима

Стање

Социоекономска анализа је показала да су неријешени имовинско-правни односи на подручју Града и проблеми у обезбјеђивању локација за привредне инвестиције кључни проблеми привредног развоја. Стога, да би Град могао квалитетно управљати властитим развојем и сервисирати грађане, потребно је да има пуну надлежност и одговорност над локалним ресурсима и јавним предузећима. Из тих разлога, потребно је осигурати кључно учешће Града у располагању и управљању ресурсима на његовом подручју.

Разлог за дефинисање овог оперативног циља представља и потреба Града да елиминише пријетње из окружења, везане за постојећи неповољни законски оквир, који дефинише дјеловање јединица локалне самоуправе, те да заузме активну улогу у припреми и доношењу нових или измјене постојећих прописа из области локалне самоуправе.

Значење и садржај оперативног циља

Овај циљ се односи на успостављање надлежности Града у управљању локалним ресурсима и преузимању власништва над имовином, која је непоходна за обављање функција Града као локалне јединице.

Реализација овог циља подразумијева иницирање промјена у важећим законским рјешењима како би се ускладили прописи који регулишу подручје везано за дјеловање локалних јединица самоуправе, те како би се уставно дефинисао облик својине јединица локалне самоуправе.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији

Оперативни циљ C1:O1 садржи један програм:

ПГ1: Промјене законског оквира у располагању локалним ресурсима.

Индикатори:

- Уставно регулисана локална својина;
- Број хармонизованих прописа који регулишу управљање и располагање локалним ресурсима;
- Пораст буџетских прихода Града по основу већег учешћа у располагању локалним ресурсима.

C1:O2

Рационално искориштен простор

Стање

Досадашњи просторни развој и уређење Града прати читав низ проблема и препрека. У просторном планирању и урбанизму, евидентиране су бројне слабости, што је констатовано и кроз SWOT анализу. Проблем је и неконзистентна политика уређења простора на нивоу Града, која у дужем временском раздобљу није пратила динамику економског и социјалног развоја, те су неопходне брзе и ефикасне промјене.

Значење и садржај оперативног циља

Овим циљем се дефинишу организација и уређење свеукупног простора Града, с јасно постављеним смјерницама везаним за намјену простора и његову урбану обнову (изградњу нових урбаних садржаја и промјене намјене одређених простора). Реализација овог циља подразумијева примјену савремених метода у подручју планирања и управљања простором, на савременим урбанистичким и економским принципима, којим би Бања Лука попримила обиљежја модерног европског града.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији

Оперативни циљ С1:О2 се реализује кроз програме:

- ПГ1: Намјена простора;
- ПГ2: Урбана ревитализација и обнова Града.

Индикатори:

- Степен усклађености и реализације просторног, урбанистичког и регулационих планова;
- Број успостављених индустријских зона;
- Површина (дужина) заштићених подручја (паркови, зелене површине, обала Врбаса и сл.);
- Број изграђених нових паркова, тргова и других садржаја;
- Успостављена прецизна евиденција некретнина;
- Број легализованих објеката;
- Приходи остварени рационалним управљањем простором Града.

С1:О3

Очувана и унапријеђена животна средина

Стање

Животна средина је ресурс који се трајно мора заштитити, односно, потребно је дефинисати широк спектар активности за побољшање стања животне средине, као основног сегмента одрживог развоја. Економски развој и здрава животна средина су повезане цјелине и као такве их треба посматрати и унапређивати. Одговорно располагање и управљање расположивим екосистемима пресудно је за одрживи развој Града, посебно с аспекта синергетског дјеловања коришћења природних ресурса, енергије и произведеног отпада.

Значење и садржај оперативног циља

Овај оперативни циљ обухвата рјешавање кључних проблема Града, везаних за заштиту ваздуха, отпадних вода и управљање другим врстама отпада, те успостављање комплексног система управљања животном средином. Надаље, циљ подразумијева побољшање заштите животне средине кроз доградњу, увођење и/или преиспитивање мјера и стандарда заштите животне средине. Реализацијом овог циља, треба да се задовоље захтјеви одрживог развоја и осигура здрава животна средина, како данас тако и за будуће генерације.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији

Оперативни циљ С1:О3 обухвата програме:

- ПГ1: Пречишћавање отпадних вода и управљање отпадом;
- ПГ2: Систем управљања животном средином.

У програмима и пројектима из области саобраћаја, индустрије и енергетике, максимално ће се уважавати и примјењивати европски стандарди заштите ваздуха.

Индикатори:

- Изграђен систем управљања заштитом животне средине;
- Количина адекватно одложеног чврстог, опасног, индустријског и медицинског отпада;
- Број инсталисаних пречишћивача воде;
- Успостављен систем заштите животне средине;
- Фонд за заштиту животне средине, створен наплатом таксе загађивачима и дугим који угрожавају животну средину.

C1:O4

Лидер енергетске ефикасности

Стање

Раст емисије штетних гасова, с једне и стални раст цијена енергената на свјетском нивоу, с друге стране, постављају енергетску ефикасност као глобално стратешко одређење. Енергетска ефикасност, ефикасност коришћења ресурса, обновљиви извори енергије, рециклажа и «чисте» технологије, су елементи одрживог развоја. Енергетска ефикасност препозната је као подручје које има највећи потенцијал за смањење укупне потрошње енергије, чиме се директно утиче на животну средину, што је и разлог за успостављање овог циља.

Значење и садржај оперативног циља

Енергетска ефикасност је врло комплексно и широко подручје. Овај циљ подразумијева Град као промотора енергетске ефикасности у грађевинарству и потрошњи енергије. Желе се стимулирати све информативне, образовне и остале активности, са циљем уклањања баријера за имплементацију мјера енергетске ефикасности. Реализацијом овог циља, стварају се услови за одрживи развој, у смислу ефикасније потрошње енергената, примјењујући најбоље праксе из те области.

Реализације оперативног циља – кораци у реализацији

Оперативни циљ C1:O4 се реализује кроз програме:

- ПГ1: Модернизација и реконструкција постојећих објеката;
- ПГ2: Повећање енергетске ефикасности у потрошњи енергије.

Индикатори:

- Број модернизованих и реконструисаних објеката, с уграђеном термоизолацијом,
- Број нових објеката, с уграђеном термоизолацијом,
- Успостављени стандарди и стимулативне мјере за изградњу енергетски ефикаснијих објеката,
- Број километара реконструисане мреже даљинског гријања, с примјеном енергетски ефикаснијих рјешења,
- Број километара реконструисане и новоизграђене енергетски ефикасне електро-дистрибутивне мреже, с примјеном енергетски ефикаснијих рјешења.

C1:O5 Повећана ефикасност градске администрације

Стање

Према анкети, проведеној у изради Стратегије, 30,3% грађана је задовољно, а 30,6% је углавном задовољно радом органа локалне самоуправе, што указује да у Градској администрацији, њеној ефикасности и транспарентности, постоји потребан ниво организационих и људских потенцијала, који даљњим усавршавањем могу, бити гаранција будућег успјешног развоја. Уз то, развој ИТ-технологија нуди могућности за даље повећање ефикасности Градске администрације, кроз осавременавање садржаја и јачање капацитета.

Значење и садржај оперативног циља

Градска администрација и унапређење њених капацитета, кључна су карика у фази имплементације Стратегије развоја. Оперативни циљ, значи обезбјеђивање услова за успјешно спровођење Стратегије развоја Града, даљње унапређење нивоа услуга Градске администрације, те примјену нових извора финансирања пројеката Града. Реализацијом овог циља у раној фази имплементације Стратегије, створиће се бољи услови за ефикасно управљање развојем, те поставити системи за праћење имплементације пројеката, реализованих кроз Стратегију. Кроз реализацију овог циља, ојачаће се капацитети градских агенција, као и мјесних заједница. Надаље, свеобухватност Стратегије развоја Града захтијева проналажење и примјену нових извора финансирања инвестиција, што се, кроз овај циљ, жели реализовати.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији

Оперативни циљ C1:O5 оствариће се кроз програме:

- ПГ1: Стварање услова за ефикасно управљање развојем;
- ПГ2: Јачање услужне и развојне компоненте Градске администрације;
- ПГ3: Нови извори финансирања инвестиција у Граду.

Индикатори:

- База података, у складу са ЕУРОСТАТ стандардима;
- Успостављање електронског управљања у Административној служби према e-Europe 2002;
- Катастар и карта ресурса Града;
- Развијен систем дугорочног планирања развоја;
- Број новозапослених у агенцијама Града и МЗ-а;
- Број стручних обука запослених у агенцијама Града и МЗ-а;
- Број пројеката јавно-приватног партнерства;
- Број пројеката са парцијалним финансирањем Града;
- Остварена средства путем тржишта капитала;
- Оцјена квалитета рада градских институција од стране корисника услуга.

C1:O6 Уравнотежен развој урбаног и руралног подручја Града

Стање

Анализом стања је утврђено да постоје подручја Града која се воде као урбани дијелови, мада то они сада нису, у пуном смислу. То се, прије свега, односи на приградске дијелове, који су брзим ширењем и насељавањем прерасли из сеоског у урбано подручје, што није попраћено адекватном изградњом урбаних инфраструктурних садржаја на њима.

Значење и садржај оперативног циља

Овим циљем се жели постићи уравнотежен развој свих урбаних подручја Града, односно у приградским подручјима треба изградити читав низ садржаја, као што су дјечији вртићи, спортска игралишта, расвјета и сл., карактеристични за урбана насеља. На тај начин би се избјегла досадашња пракса да се урбано развија само уже језгро града, чиме би се битно побољшали услови живота и становања на ширем подручју, а потреба за дневним боравком у центру града свела би се на најнужније садржаје.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији

Оперативни циљ C1:O6 реализоваће се кроз програм:

ПГ1: Обогаћивање урбаних садржаја.

Индикатори:

- Број реконструисаних и изграђених дјечијих вртића;
- Број километара реконструисане и новоуведене расвјете по улицама;
- Број изграђених рекреативних садржаја;
- Степен изграђености и умрежености центра цивилне заштите и ватрогасних домова.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ С2: ДИВЕРЗИФИКОВАНА ЕКОНОМСКА СТРУКТУРА КОЈА ОБЕЗБЈЕЂУЈЕ ПУНУ ЗАПОСЛЕНОСТ

Стање

Социо-економска анализа је показала да се споро реструктурирају и обнављају капацитети, програми и технологије у производном сектору и да је висока незапосленост углавном посљедица губитка радних мјеста у производним дјелатностима, што се посебно види кроз:

- заостајање у развоју и кроз низак допринос производних дјелатности у стварању бруто додате вриједности;
- изражен проблем дуготрајне незапослености;
- неискориштени капацитети бивших великих индустријских комплекса;
- слаб прилив страних инвестиција.

Надаље, SWOT анализа је такође указала на шири спектар проблема, у контексту слабости и пријетњи развоју Града:

- незапосленост, старење становништва и пад наталитета;
- неискориштени природни и привредни потенцијали;
- недовољно стимулативан пословни амбијент;
- недовршен процес приватизације и реструктурирања предузећа;
- присутна сива економија и нелојална конкуренција;
- изражен криминал и корупција;
- раст социјалног раслојавања становништва;
- раст потреба за социјалном помоћи све већег броја и категорија становништва;
- технолошко заостајање;
- дестимулативни систем за увођење нових технологија.

Да би се побољшала неповољна структура привреде и смањила незапосленост, шансе и могућности су у повољном положају Бање Луке (геостратешки, политички и економски центар, образовни и здравствени центар), њеним расположивим ресурсима (људским, природним, просторним и финансијским), традицији у неким привредним дјелатностима, култури и спорту, растућој локалној енергији и мотивацији, инфраструктури за развој предузетништва и ИТ-технологија, интеграционим процесима у окружењу (ЕУ и регионалном) итд.

Значење стратешког циља – на шта се циљ односи?

Овај циљ је усмјерен на оптимализацију расположивих ресурса, с аспекта дисперзије економских активности у складу са просторним размјештајем природних ресурса, преко покретања и реструктурисања још некативираних капацитета и програма, па до планског усмјеравања инвеститора и инвестиција на дијелове Града који могу, на дужи рок, поднијети и оправдати растуће трошкове градске ренте. Наиме, заустављањем и дугогодишњом пасивизацијом неких производних програма и технологија, изгубљене су њихове некадашње предности и, у не малом броју случајева, те програме и капацитете није могуће ревитовализовати и реструктурисати на постојећим локацијама, те се исте морају измјештати. С друге стране, искуство из окружења показује да су за стране инвеститоре најприхватљивије тзв. *greenfield* инвестиције и мањи појединачни капацитети, а за такав концепт развоја, Бања Лука има изузетне просторне и инфраструктурне погодности, како у приградским насељима тако и на ширем подручју Града. У том контексту, треба посматрати и развој слободне зоне и индустријских зона.

Реализација стратешког циља – кораци у реализацији

Диверзификована економска структура која обезбјеђује пуну запосленост - стратешки циљ С2, реализовао би се кроз пет оперативних циљева:

- C2:O1 - Већа конкурентска способност Града у привлачењу инвестиција у производне капацитете;
- C2:O2 - Повећана запосленост;
- C2:O3 - Валоризоване предности административног, економско-финансијског, образовног, културног и здравственог центра;
- C2:O4 - Интензивна кооперација између Градске администрације и пословне заједнице;
- C2:O5 - Обогаћени културни, спортски и туристички садржаји.

C2:O1

Већа конкурентска способност привреде, кроз привлачење страних инвестиција у производне капацитете

Стање

Бања Лука је неспорни административно-политички центар Републике Српске и њено привредно најразвијеније подручје. Све анализе показују да, од стране међународних финансијера и партнера, постоји заинтересованост за улагање у Бању Луку, али још увијек нема неких значајнијих и конкретнијих одређења и пројеката. Очигледно, стимулативне мјере које се примјењују нису довољне и треба те баријере хитно отклонити, односно олакшати приступ страном капиталу и инвеститорима, како се не би изгубила данашња конкурентска предност Бање Луке, у односу на друге средине ближег окружења.

Значење и садржај оперативног циља

Сами оперативни циљеви указују на проблеме, који би требало да буду отклоњени имплементацијом програма и пројеката у датим подручјима. Имовинско-правни односи на подручју Града су сигурно проблем и практична препрека, било да се жели инвестирати у пословне или стамбене објекте, или рјешавати инфраструктурна питања Града. Пословно окружење Града још увијек није на задовољавајућем нивоу, а оно је битна претпоставка за раст и развој привреде и предузетништва. Његовим подизањем на виши и квалитативно бољи ниво, олакшаће се улазак на тржиште производа и услуга у глобалним размјерама, а тиме и привући инвестиције у тој области. Осим тога, Бања Лука мора да подигне ниво генеричких способности и утицаја на шири регионални простор, па и укупни простор Републике Српске, све до најширег, јужноевропског простора. Могући начин остваривања привредно-економског утицаја Града на окружење и регију, сигурно ће се убрзати кроз привредну сарадњу и чланством на регионалном и ЕУ нивоу.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији

Оперативни циљ C2:O1 ће се остварити кроз реализацију сљедећа три програма:

- ПГ1: Рјешавање имовинско-правних односа на подручју Града;
- ПГ2: Унапређење пословног окружења Града;
- ПГ3: Успостављање привредне сарадње на регионалном и глобалном нивоу.

Индикатори:

- Град – титулар грађевинског земљишта;
- Број некретнина које се воде на непостојећим лицима, над којима је Град стекао легитимно право располагања/власништва;
- Број пројеката реализованих путем развојних фондова РС и ЕУ;
- Учешће производње у бруто националном производу;
- Број нових инвестиција у Граду;
- База стручне радне снаге;
- Обим инвестиција;
- Обим производње;
- Број инфраструктурних садржаја успостављених за привлачење инвестиција у производњу.

C2:O2

Повећана запосленост

Стање

Висока стопа незапослености становништва, мада знатно нижа од просјека РС, најбоље одражава низак степен привредне активности. Без посла су остале и оне старосне групе које су у пуној радној способности, а млади, и када се запошљавају, то чине у све старијој доби. И у Бањој Луци, као релативно развијеном центру, наглашена је појава и тежња ка економској емиграцији, посебно младих, али, у задње вријеме, и старијих и квалификованих лица. Да не постоје одређене погодности које Бања Лука има у запошљавању у јавном сектору, стање би било и знатно критичније.

Анализа је показала, да нису искориштене све компаративне предности и погодности које Бања Лука пружа, да је ниска запосленост последица и пропуста у приватизацији и реструктурисању стратешких предузећа, да сиво тржиште и овдје онемогућава ефикасну политику запошљавања, и да постоји раскорак између понуде и тражње радне снаге, по квалификационој, старосној и полној структури.

Усвојени развојни планови на нивоу РС и расположива средства за ревитализацију инфраструктуре, како на нивоу РС тако и у оквиру буџета Града, пружају шансу и почетне услове за оживљавање тржишта рада и смањења незапослености.

Значење и садржај оперативног циља

Сложена проблематика тржишта рада, а посебно висока стопа незаполсености, захтијевају мјере дугорочног карактера. Испољени проблеми и расположиве материјалне могућности Града ипак отварају могућности за повећано запошљавање, посебно младих, са новим квалификационим профилима. Могућа рјешења се крећу у два правца: samozapošljavanje – коришћење властитих радно-кретивних потенцијала младих, или кроз покретање привредних капацитета којима ће бити потребна млађа радна снага, посебно у сфери ИТ-технологија или могућностима преквалификације, јер постојећа квалификациона структура није конкурентна на тржишту рада.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији

Оперативни циљ C2:O2 ће се остварити кроз реализацију:

ПГ1: Креирање радних мјеста за младе;

ПГ2: Успостављање дугорочних (трајних) механизма запошљавања.

Индикатори:

- Стопа запослености и стопа незапослености;
- Стопа незапослености младих људи (до 28 година);
- Број нових радних мјеста;
- Број нових предузетника.

C2:O3

Валоризоване предности административног, економско-финансијског, образовног, културног и здравственог центра

Стање

Улога Бање Луке, као административног, економско-финансијског, образовног, културног и здравственог центра, више се испољава кроз кумулирање јавних функција и институција, а мање кроз повећано привлачење страних инвеститора. И кроз SWOT анализу показало се да наведене предности Бање Луке нису довољно валоризоване и искориштене за убрзанији развој. Нису занемариве ни шансе које нуде европски интеграциони и регионални процеси, те успостављена партнерства са окружењем и унутар Града.

Значење и садржај оперативног циља

Град Бања Лука треба да задовољи одређене аспекте и услове, како би он у потпуности испунио функцију великог развојног центра и генерисао развојне импулсе према окружењу. Услуге које Град нуди треба побољшати и обогатити, пратећи, при томе, потребе привреде и тржишта. Кроз пружање услуга пословној заједници и креирање повољнијег пословног окружења појачава се конкурентска способност Града, што му повећава могућности да креира и усмјерава властити развој и раст.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији

Оперативни циљ C2:O3 оствариће се кроз програме:

- ПГ1: Осавременавање услужних садржаја Града;
- ПГ2: Нови програм ренте на подручју урбаног дијела Града.

Индикатори:

- Укупан приход остварен новом политиком ренте;
- Однос инвестиција у стамбеним и пословним објектима, по зонама градње;
- Демографски показатељи раста Града;
- Ефекти остварени новом политиком ренте.

C2:O4 Интензивна кооперација између Градске администрације и пословне заједнице

Стање

Геополитички положај, величина и достигнути степен развијености града Бање Луке и гравитирајућег окружења нису довољно искориштени за диверзификацију и увођење нових форми економских активности. Ту се, прије свега, мисли на недовољно коришћење приватних иницијатива и приватног капитала у задовољавању јавних комуналних потреба, чиме би се растеретили општински фондови. Искуства која долазе из ЕУ показују, да битне импулсе развоју привреде дају предузетници, које карактерише приватни капитал и мотивација руковођена профитом. Предузетништво и издавање дозвола за рад су у надлежности Градске администрације, па је унапређење пословне сарадње између локалне управе и пословне заједнице предузетника битна претпоставка динамичнијег развоја Града, коју је потребно унапређивати у свим њеним сегментима.

Значење и садржај оперативног циља

У савременом свијету је одавно афирмисан систем јавно-приватног партнерства. Град Бања Лука пружа добре могућности за овакву сарадњу и потребно је искористити позитивна искуства овог облика партнерства, све у циљу јачања конкурентности Бање Луке и диверзификације њене економске структуре. Оно што је позитивно, јесте свијест о потреби овог облика партнерства, која постоји и код пословне заједнице предузетника и Градске управе. Градска управа може да утиче на сегмент микро и малих предузећа, у смислу броја запослених, јер се на нивоу Града издају дозволе за рад ових привредних субјеката. Осим ове *start-up* подршке, Град може да помогне и развијањем инфраструктуре, потребне за развој МСП-сектора или да успостави одговарајуће фондове који би подржавали развој овог сектора. Важно је указати и на могућности које нуде унапријеђене зоне пословања, будући да се, у оквиру њих, на најбољи могући начин, у условима конкуренције, афирмише однос пословне заједнице према властитој радној средини.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији

Оперативни циљ C2:O4 ће се остварити кроз програме:

- ПГ1: Програм јавне и пословне кооперације;
- ПГ2: Развој МСП.

Индикатори:

- Број инфраструктурних садржаја успостављених за подршку предузетницима;
- Број стимулативних мјера за развој МСП;
- Број МСП предузећа;
- Обим производње МСП;
- Обим извоза.

C2:05

Обогаћени културни, спортски и туристички садржаји

Стање

Град Бања Лука има дугу традицију у културном и спортском животу. Међутим, у последњих десетак година гасе се неке спортске и културне активности Града и њене институције са деценијском традицијом. Да би се сачувала културна и спортска баштина и створиле претпоставке за неке нове домете и форме у области спорта и културе, неопходна су јасна опредјељења и помоћ Града. Охрабрује чињеница да још увијек постоји критична маса ентузијаста, који су спремни да уложе знање, способности и вријеме у стварање препознатљивог имица Града, слично времену када је њедрио олимпијске шампионе и плијенио културним догађајима.

Туризам, као привредна дјелатност, има велики значај за развој Града, посебно кроз укључивање историјских знаменитости, те културних и спортских манифестација у комплексну туристичку понуду. Посебан значај има интегрисање туристичких потенцијала Бање Луке у шири оквир регионалне туристичке понуде. Анкете грађана и привредника, те бројне радионице са фокус групама, указале су на битну чињеницу да грађани Бање Луке воле свој град, и да су поносни на оно што тај град има и што може да понуди свим посјетиоцима са стране. Међу захтјевима за побољшање имица Града у свијету јесте жеља да се уреди тврђава Кастел, излетиште Шехитлуци/Бањ брдо, те да се, у мало бољем свјетлу, прикаже оно што Бања Лука нуди у смислу етно-туризма.

Значење и садржај оперативног циља

Стално растући ритам живота и рада полако удаљава савременог човјека од природе и општа је појава да се у стратегијама развоја, посебан акценат ставља даје на повратак природи и хуманизацији живота у граду на природним елементима, укључујући и оне са етно садржајима. Сам Град (што му је један од недостатака) не располаже с довољно изграђених капацитета, да би могао да понуди квалитетне садржаје и услуге, у смислу конференцијског туризма и сајамског туризма. Другим ријечима, Град нема адекватне хотелске комплексе и садржаје, што је неопходно да би се развијао и повећао своју конкурентност. Да би се посјетиоци угостили на примјерен и високо квалитетан начин, потребно је изградити комплексе с нивоом услуга које нуде свјетски реномирани хотели, имена попут «Plaza», «Sheraton», «Hilton», «Holiday Inn» и сл.

Надаље, потребно је сачувати амбијенталне вриједности ужег центра града од убрзане девастације грађењем пословно-стамбених комплекса. Позитивна новина у туристичкој понуди је сегмент авантуристичког спорта-туризма, односно рафтинга на Врбасу, и на томе треба истрајати и промовисати Бању Луку, као дестинацију енергије и креативности, спорта и животне радости.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији

Оперативни циљ C2:05 обухвата програме:

- ПГ1: Културни и спортски идентитет Града;
- ПГ2: Програм диверзификације туристичке понуде Града.

Индикатори:

- Број изграђених објеката за туризам, културу и спорт;
- Број ноћења туриста;
- Број професионалних спортиста;
- Број рекреативаца;

- Број дјече и омладине која се баве спортом;
- Број дјече и омладине укључених у културне активности;
- Број туристичких, спортских и културних догађаја;
- Број учесника туристичких, спортских и културних манифестација;
- Број и структура туриста који посјећују Бању Луку;
- Приходи остварени од туризма, културе и спорта.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ С3: ИНФРАСТРУКТУРНА ЕФИКАСНОСТ И ЕФЕКТИВНОСТ

Стање

Истраживања у оквиру Социоекономске анализе показала су велики несклад у развијености инфраструктуре у односу на потребе грађана, како по врстама инфраструктуре тако и по њеној просторној покривености, а посебно:

- лоше ријешена канализациона мрежа како урбаног тако и руралног подручја. Посебан проблем је непокривеност Града примарним и секундарним колекторима, као и недостатак уређаја за третман отпадних вода;
- непокривеност сјеверо-западнoг дијела Града мрежом јавног водовода;
- недовољан резервоарски простор;
- проблеми са топлификацијом Града, како у погледу инфраструктуре и коришћеног енергента тако и са аспекта цијене гријања;
- проблеми у управљању и располагању имовином предузећа у области комуналне инфраструктуре;
- неадекватна саобраћајна инфраструктура и лоша саобраћајна сигнализација;
- проблеми у снабдијевању електричном енергијом;
- неадекватна дисперзија амбуланти породичне медицине на територији Града и неусаглашеност са бројем становника;
- скроман болнички капацитет, са аспекта потреба становника бањалучке регије;
- неадекватан смјештај и лоша опремљеност хирургије у центру Града.

Такође, SWOT анализа је указала на три кључне слабости у досадашњем развоју Града:

- комунална инфраструктура;
- саобраћај;
- примарна здравствена заштита, нарочито у приградским и руралним дијеловима.

У условима ограничених материјалних ресурса и растућих потреба за комуналном инфраструктуром, свих врста, ефикасан и ефективан развој инфраструктуре намеће се као један од основних циљева будућег развоја.

Значење стратешког циља – на шта се циљ односи?

Реализацијом овог стратешког циља до 2015. године, требало би, у условима и даље ограничених ресурса, обезбиједити такав развој комуналне инфраструктуре који неће представљати ограничавајући фактор реализације других постављених циљева, а истовремено ће омогућити подизање квалитета живота у граду, на нови - европски ниво. У том контексту, и здравствена заштита становништва представља фактор и саставни дио савремене комуналне инфраструктуре и потенцијални генератор развоја. Нормално је да улагања у капиталну инфраструктуру представљају огроман издатак, али и шансу и основу за бржи развој.

Паралелно с бољом комуналном опремљеношћу, јавља се и потреба квалитетнијег обликовања простора, у функцији хуманог становања грађана и достизања стандарда становања развијених европских земаља. Затим, у ширем оквиру инфраструктурне опремљености Града спада и изградња

станова за омладинску популацију и зс породице с више дјече, а све у циљу спречавања пријетеће демографске депопулације и укључивања Бање Луке у реализацију популационе политике Републике Српске.

Реализација стратешког циља – кораци у реализацији

Стратешки циљ С3 ће се остварити кроз три оперативна циља:

С3:О1 - Развијена техничка инфраструктура за обезбјеђење комуналних услуга за грађане на нивоу стандарда развијених европских градова;

С3:О2 -Лидер у пружању здравствених услуга;

С3:О3 -Стамбена изградња у функцији популационе политике и хуманог становања.

С3:О1

Развијена техничка инфраструктура за обезбјеђење комуналних услуга на нивоу стандарда развијених европских градова

Стање

Изградња техничке инфраструктуре представља базични предуслов за квалитетан животни стандард грађана, при чему развој ове инфраструктуре треба да инкорпорире са захтје заштите животне средине. Тренутно стање инфраструктуре није на завидном нивоу, што је детаљно анализирано у оквиру социо-економске анализе. Нарочито су истакнути проблеми лоше ријешене канализационе мреже, непокривеност Града примарним и секундарним колекторима и уређајима за третман отпадних вода, непокривеност сјеверног и западног дијела Града мрежом јавног водовода; недовољан резервоарски простор, проблеми с топлификацијом Града, неадекватна саобраћајна инфраструктура, проблеми у снабдијевању електричном енергијом, и слично.

Значење и садржај оперативног циља

У оквиру овог оперативног циља, предвиђено је стварање услова за дугорочно рјешавање проблема водоснабдијевања и топлификације градског подручја, на економски исплатив и еколошки прихватљив начин, као и значајно унапређење саобраћаја у Граду.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији циља

Оперативни циљ С3:О1 треба да буде остварен кроз реализацију три програма:

ПГ1: Програм водоснабдијевања;

ПГ2: Програм топлификације урбаног дијела Града;

ПГ3: Програм повећања саобраћајне ефикасности Града;

ПГ4: Изградња енергетских капацитета.

Индикатори:

- Изграђена и реконструисана водоводна мрежа (км);
- Број колектора за воду;
- Реконструисана мрежа даљинског гријања (км);
- Изграђена и реконструисана улична саобраћајна мрежа (км);
- Број изграђених мостова;
- Изграђене бицикличке стазе и пјешачкије зоне (км);
- Број изграђених електрана.

C3:O2

Лидер у пружању здравствених услуга

Стање

Достигнути ниво примарне, секундарне и терцијарне здравствене заштите у Граду не задовољава потребе Града, поготово кад се има у виду да је Бања Лука регионални здравствени центар и чињеница да се пружање квалитетних здравствених услуга све више, са становишта заједнице, третира и као битан извор бруто додате вриједности и економске активности. У оквиру социоекономске анализе указано је на основне проблеме у области здравствене, нарочито примарне здравствене заштите. Указано је на неадекватну дисперзију амбуланти породичне медицине на територији Града и на неусаглашеност с бројем становника, на скроман болнички капацитет, с аспекта потреба становника бањалучке регије, те неадекватан смјештај и лошу опремљеност хирургије у центру Града. На значај развоја ове области указали су и грађани Бање Луке, који су здравство и социјалну заштиту сврстали на друго мјесто приоритета у развоју Града, одмах иза привреде.

Нове технологије у пружању здравствених услуга и неслућене могућности које пружа развој информатике и телекомуникација, уз расположиве људске и друге ресурсе, нуде Бањој Луци реалну шансу, не само да ријеша наведене проблеме, већ и да постане референтни здравствени центар ширег регионалног подручја.

Значење и садржај оперативног циља

Овдје су третирана два сегмента, која би требало да допринесу остваривању визије Града и постављеног стратешког циља, а то су улагања у здравствену инфраструктуру и објекте, те активности на подизању квалитета здравствених услуга. Реализацијом овог оперативног циља, Бања Лука може да постане препознатљив и водећи здравствени центар ширег регионалног окружења, за шта постоје све потребне претпоставке. Без обзира на чињеницу да је Град оснивач ЈЗУ «Дом здравља» и да му је, с тог аспекта, превасходни задатак да брине о примарној здравственој заштити, овај оперативни циљ се, интегралним развојем сектора здравства, односи и на све друге видове здравствене заштите.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији циља

Оперативни циљ C3:O2 могуће је остварити кроз реализацију програма

ПГ1: Улагање у капацитете (материјалне и техничке претпоставке);

ПГ2: Програм повећања ефикасности и ефективности здравствених услуга.

Индикатори:

- Број изграђених и санираних објеката породичне медицине;
- Број изграђених здравствено-туристичких садржаја;
- Модернизовано здравство, према броју нових метода и уређаја који се примјењују;
- Број успостављених нових система у здравству;
- Број клијената у здравству који живе ван подручја Града.

C3:O3

Стамбена изградња у функцији популационе политике и хуманог становања

Стање

Старење становништва и пад наталитета су, кроз SWOT анализу, дефинисани као кључни проблеми Града. Међутим, ова појава је још израженија на цијелом простору Републике Српске, због чега је Влада РС покренула реализацију пројекта Популационе политике Републике Српске. Уз то, Град треба да води рачуна и о образовној структури и економској снази становништва, као би се обезбиједиле основне претпоставке за убрзан одрживи развој.

Значење и садржај оперативног циља

У оквиру овог оперативног циља, предвиђена су два сегмента: један који се односи на изградњу стамбених јединица за омладинску популацију и за породице са четверо и више дјеце, те други који се односи на успостављање савремених стандарда становања. Реализацијом овог циља директно се доприноси демографској обнови и реализацији Омладинске политике Града, реализацији Популационе политике Републике Српске, те мирном и хуманом становању на читавом подручју Бање Луке.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији циља

Оперативни циљ C3:O3 треба да буде остварен кроз реализацију два програма:

- ПГ1: Изградња станова;
- ПГ2: Увођење савремених стандарда становања.

Индикатори:

- Број и површина изграђених станова за омладинску популацију;
- Број и површина изграђених станова за породице са четверо и више дјеце;
- Уведени нови стандарди становања.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ С4: ДОБРО ИНТЕГРИСАНА ЛОКАЛНА ЗАЈЕДНИЦА

Стање:

Интегрисана локална заједница представља концепт одрживог локалног развоја који промовише укљученост већег броја актера (предузећа, установа и појединаца из локалне заједнице), како би се ресурси одређеног подручја користили на најбољи могући начин. Учесници у својим заједницама раде заједно (јавни, приватни и цивилни сектор), с циљем стварања бољих услова за економски развој, стварање радних мјеста, друштвени напредак, уз бригу о заштити животне средине (одрживи развој). Кроз овај процес, они успостављају и одржавају активну културу дијалога и заједничког учешћа, како би створили услове за побољшање квалитета живота за све у заједници.

Резултати урађене социо-економске, SWOT и PEST анализе јасно указују на потребу јачег интегрисања локалне заједнице у циљу рјешавања уочених развојних проблема у различитим областима, попут:

- социјалне заштите (све већи број социјално угрожених категорија становништва, приватни сектор недовољно укључен у рјешавање проблема социјалних категорија становништва, лица с ограниченим радним способностима недовољно укључена у привредне и друштвене активности, недовољна повезаност предузећа, установа, институција и грађана и сл.),
- просторног развоја и уређења Града (постојање саобраћајних и архитектонских баријера за несметано кретање лица са тешкоћама у кретању),
- инфраструктуре (недовољна искориштеност модела јавно-приватног партнерства у финансирању инфраструктурних пројеката),
- заштите животне средине (бројни проблеми који се односе на недовољно развијену еколошку свијест - селекција и одвајање отпада на мјесту настанка, неконтролисано спаљивање уља у фабрикама, нема колектора за пречишћавање отпадних вода, одлагање чврстог отпада у ријекама, неконтролисана сјеча шуме, експлоатација шљунка, нарушавање водотокова и сл.).

Процес демократизације друштва, развој правне државе, цивилног сектора и ефикасног политичког система омогућава да локалне власти, заједно с другим социо-економским партнерима, преузму све већу одговорност за развој својих подручја и за побољшање квалитета живота становника у заједници. На овај начин, све више долази до изражаја право појединаца и интересних група на избор, промовише се максимално укључивање грађана у одлучивање на локалном нивоу, поштујући принцип супсидијарности у одлучивању.

Значење стратешког циља – на шта се циљ односи?

Конкурентска позиција локалне средине све више зависи од знања и добро осмишљеног властитог развоја, који подразумева активан допринос свих актера локалне заједнице. Реализацијом овог стратешког циља, обезбиједиће се боља укљученост и координација свих актера локалне заједнице у рјешавању проблема и осмишљавању развоја Града. Као резултат, очекује се ефикаснији систем управљања јавном администрацијом, који је подржан савременим информационо-технолошким рјешењима, са усвојеним и прихваћеним моделима друштвено одговорног понашања представника приватног, јавног и цивилног сектора.

Реализација стратешког циља – кораци у реализацији

Остварење стратешког циља С4 обухвата четири оперативна циља:

- С4:О1 - Висок ниво одговорности предузећа, институција, установа и појединаца за развој властите средине;
- С4:О2 - Лица са умањеном радном способношћу и тешкоћама у кретању укључена у привредни и друштвени живот Града;
- С4:О3 - Бања Лука - град информатике;
- С4:О4 - Социјална укљученост и смањење сиромаштва;
- С4:О5 - Реализовани приоритети омладинске политике Града.

С4:О1

Висок ниво одговорности предузећа, институција, установа и појединаца за развој властите средине

Стање

Висок ниво одговорности предузећа, институција, установа и појединаца за развој властите средине представља основ за реализацију стратешког циља интегрисане локалне заједнице. Бројни проблеми, евидентирани у социо-економској анализи (области животне средине, инфраструктуре, просторног планирања и развоја, социјалне заштите и др.), указују на одсуство или недовољно развијено друштвено одговорно понашање институција, предузећа и појединаца. У том смислу, важно је указати на значај прихватања модела друштвено одговорног понашања свих актера развоја локалне заједнице.

Овдје је потребно посебно нагласити улогу приватног сектора, предузећа, али и предузетника у промоцији друштвено одговорног понашања. У свијету, расте број предузећа која промовишу своју стратегију друштвене одговорности као одговор на различите економске и друштвене притиске, те оне које се тичу заштите животне средине. На тај начин, предузећа инвестирају у своју будућност, при томе сматрају да њихов добровољни ангажман и одређеност могу помоћи у повећању добити. Изражавајући социјалну одговорност и добровољност, кроз пројекте и активности који превазилазе прописане законске захтјеве (који се морају поштовати), предузећа настоје повећати стандарде друштвеног развоја, заштите животне средине, те поштовања људских права. Такође, на тај начин, теже добром и транспарентном управљању, промовишући интересе различитих учесника на путу према постизању квалитета и одрживости. Принцип друштвено одговорног понашања су прихватила углавном велика предузећа и таква пракса постоји међу свим типовима предузетништва, укључујући и мале и средње предузетнике. Одговорност се огледа на различите начине, кроз однос према запосленима, али и свим другим учесницима - акционарима, инвеститорима, потрошачима, јавном сектору, те организацијама цивилног друштва на чије пословање има утицај и који повратно, могу на њега извршити утицај.

Важно је рећи да су друштвено одговорно понашање у складу с основном поруком Стратегије одрживог развоја за Европу која је усвојена у јуну 2001. године на састанку Савјета Европе у Гетеборгу - економски раст, социјална кохезија и заштита околине, дугорочно представљају нераскидиву цјелину.

Значење и садржај оперативног циља

Подизање нивоа одговорности предузећа, институција, установа и појединаца, за развој властите средине кроз прихватање модела друштвено одговорног понашања и партнерства јавног и приватног сектора, доприносе бољој конкурентској позицији локалне заједнице, у односу на

окружење. Друштвено одговорно понашање и успјешно јавно-приватно партнерство, могу допринијети социјалној кохезији, социјалној инклузији и запошљавању, поштујући радне стандарде и регулативу заштите животне средине, те унапређујући добро управљање.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији

Оперативни циљ С4:О1 треба да буде остварен кроз реализацију програма:

ПГ1: Програм друштвено одговорног понашања.

Индикатори:

- Број предузећа и институција који примјењују систем друштвено одговорног понашања;
- Оцјена понашања послодавца приликом отпуштања радника;
- Очуваност животне средине;
- Број и структура улагања (спонзорства и помоћи) у ванпривредне активности од стране компанија.

С4:О2

Лица с умањеном радном способношћу и тешкоћама у кретању, укључена у привредни и друштвени живот Града

Стање

Стратешки циљ интегрисане локалне заједнице подразумјева концепт развоја, који све расположиве ресурсе користи на најбољи могући начин. Једна од уочених слабости, која је евидентирана током израде социо-економске анализе, односи се на недовољну укљученост лица са умањеним радним способностима и тешкоћама у кретању, у привредни и друштвени живот Града. На тај начин, један расположиви ресурс остаје потпуно или недовољно искориштен, а на таква лица се погрешно гледа као на проблем који се настоји ријешити једнократним програмима помоћи који, нажалост, често имају искључиво краткорочне ефекте. У том смислу, укључивање лица са умањеном радном способношћу и тешкоћама у кретању, у привредни и друштвени живот Града, представља једно од стратешких одређења у развоју Града којим ће се настојати, дугорочно и системски, ријешити проблем поменутих лица.

Значење и садржај оперативног циља

Укључивање лица с умањеном радном способношћу и тешкоћама у кретању, у привредни и друштвени живот Града, од изузетног је значаја за будући локални развој, са становишта бољег и ефикаснијег кориштења реално расположивих ресурса, смањења притиска на институције које пружају подршку социјално угроженим категоријама становништва, конкурентности предузећа, смањењу броја економско зависних лица, која посједују одређене радне способности, обогаћивању друштвеног и привредног амбијента и креирању позитивног имиџа Града.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији циља

Оперативни циљ С4:О2 могуће је остварити кроз реализацију два програма и у њима садржане пројекте. Ради се о програмима:

ПГ1: Програм запошљавања лица с умањеном радном способношћу;

ПГ2: Прилагођавање саобраћајне инфраструктуре и других грађевинских објеката несметаном кретању лица са тешкоћама у кретању.

Индикатори:

- Број запослених лица с умањеном радном способношћу и тешкоћама у кретању;
- Број друштвених догађаја у које су укључена лица с умањеном радном способношћу и тешкоћама у кретању;
- Постигнути резултати у отклањању баријера за кретање лица с тешкоћама у кретању.

C4:O3

Бања Лука - град информатике

Стање

Ефикасно управљање и планирање развоја Града подразумијева постојање информационе основе која би омогућила праћење и вредновање остварених резултата и усвојених индикатора. Један од великих проблема, са којима се готово свакодневно суочава Градска администрација, али и корисници услуга, је непостојање јединствене базе података за планирање и праћење развоја Града, што је и у самој SWOT анализи евидентирано као кључна слабост. Непостојање једне такве информационе базе генерише читав низ других проблема, који у знатној мјери утичу на ефикасност постојећег система рада и управљања јавном администрацијом.

С друге стране, савремене технологије, све брже, намећу нова рјешења и стандарде у раду, који се морају усвајати, како би се осигурала конкурентска позиција у окружењу.

Значење и садржај оперативног циља

Реализацијом оперативног циља «Бања Лука - град информатике», настоји се ријешити једна од кључних уочених слабости за будући развој Града, али и унаприједити постојећи ниво услуга, кроз примјену савремених информационо-технолошких рјешења. Тиме би се омогућило пружање услуга грађанима електронским путем, на једноставнији, бржи и иновативан начин, елиминисала би се непотребна администрација за управљање и вођење документације, обезбједила готово тренутна расположивост података и информација и слично.

У том смислу, од изузетне важности је изградња неопходне инфраструктуре, која ће бити у стању да подржи примјену нових технологија, информационо повезивање институција Града и изградња јединственог МИС-а (менаџмент информационог система). Поред тога, реализација оперативног циља «Бања Лука град информатике» активно утиче и на подизање квалитета и конкурентност домаће економије, с усмјерењем на крајњи циљ, а то је стварање услова за побољшање квалитета живота грађана.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији циља

Оперативни циљ C4:O3 биће остварен реализацијом два програма:

- ПГ1: Програм унапрјеђења система управљања јавном администрацијом;
- ПГ2: Увођење нових информационо-технолошких услуга у Граду.

Индикатори:

- Број ИТ увезаних институција Града;
- Величина ИТ инфраструктуре Града;
- Број приступних тачака за бежични интернет;
- Број успостављених INFO POINT-а;
- Доступност и кориштење E-governmenta.

C4:O4

Социјална укљученост и смањење сиромаштва

Стање

Проблеми лица са социјалним потребама јасно су назначени у SWOT анализи, која је рађена за сектор здравства и социјалне заштите. Лоши и недовољни смјештајни капацитети за пружање појединих социјалних услуга евидентирани су као озбиљна пријетња будућем развоју Града. Поред тога, проблем збрињавања лица са социјалним потребама већ дуго је присутан и свако одлагање у његовом рјешавању је у директној супротности са стратешким циљем добро интегрисане локалне заједнице и припадајућим оперативним циљевима.

Значење и садржај оперативног циља

Реализација оперативног циља „Социјална укљученост и смањење сиромаштва“ подразумијева заједнички приступ свих актера локалне заједнице у остваривању овог циља. Он укључује трајно збрињавање социјално угрожених категорија, али и усклађивање социјалних давања с реалним потребама корисника.

Претпоставка за успјешну реализацију овог циља је социјална укљученост свих релевантних актера, с посебним нагласком на могућност кориштења модела јавно-приватног партнерства и значајније анимирање приватног сектора у рјешавању проблема социјалних категорија становништва. Остварењем овог циља, до 2015. године, требало би да се створе неопходне претпоставке за трајно рјешавање проблема збрињавања лица са социјалним потребама.

Реализације оперативног циља – кораци у реализацији

Оперативни циљ C4:O4 биће остварен реализацијом програма

ПГ1: Програм социјалне помоћи и подршке.

Индикатори:

- Број лица са социјалном потребама која примају било коју врсту помоћи;
- Број захтјева за социјалним давањима;
- Број запослених лица која су до заснивања радног односа примала социјалну помоћ;
- Број и површина изграђених социјалних станова.

C4:O5

Реализација Омладинске политике Града

Стање

Социо-економска анализа је показала, да је омладинска популација најважнији развојни потенцијал Града. Међутим, генерална је оцјена да млади имају подређен статус на друштвеној лествици. Поред тога, млади се суочавају с разним проблемима: незапослености, токсикоманијом, недовољном бригом друштва за младе, материјалном и стамбеном зависношћу од родитеља, лошим образовним системом, лошом здравственом заштитом, незаступљеношћу младих у власти, те хаосом у провођењу слободног времена¹.

¹ Омладинска политика Града Бања Лука 2007-2011.

Значење и садржај оперативног циља

Брига о омладини, као питање од општег интереса друштва у цјелини, на најконкретнији начин се остварује доношењем и реализацијом утврђеног документа омладинске политике, на републичком, градском и општинском нивоу. Скупштина Града је 2006. године усвојила Омладинску политику града Бања Лука, чији је основни циљ дугорочно побољшање положаја младих у Граду. Омладинска политика, без обзира на ком нивоу власти се дефинише и доноси, подразумијева стратегију која младима помаже у рјешавању њихових проблема, и даје им могућности већег утицаја на друштво, било појединачно или колективно. Циљ јој је да побољша и унаприједи животне услове и учешће младих људи, укључујући читав низ социјалних, културних и политичких питања, која утичу на њих и на друге групе у друштву. У оквиру овог оперативног циља реализоваће се приоритети Омладинске политике Града, који нису обухваћени другим стратешким циљевима (нпр. запошљавање или стамбена политика за младе су обухваћени у оквиру С2 и С3 ове Стратегије).

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији

Оперативни циљ С4:О5 биће остварен реализацијом програма:

ПГ1: Унапређење животних услова и учешћа младих људи у друштвеним активностима Града.

Индикатори:

- Кретање сиромаштва младих;
- Степен токсикоманије;
- Образовна структура младих;
- Број ученичких и студентских размјена;
- Број младих активно укључених у друштвено политички живот;
- Начин провођења слободног времена младих.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ C5: РЕВИТАЛИЗОВАНО СЕОСКО ПОДРУЧЈЕ ГРАДА СА ОБЕЗБИЈЕЋЕНИМ УСЛОВИМА ЗА ОДРЖИВИ РАЗВОЈ

Стање

Истраживања у оквиру Социо-економске анализе показала су велику несразмјеру у развијености и условима живота и рада у урбаном и сеоском подручју Бање Луке, са тенденцијама даљњег погоршања. Уочени су сљедећи кључни проблеми у сеоском подручју:

- проблеми инфраструктурног развоја (водоснабдијевање, канализација, путна мрежа и снабдијевање електричном енергијом);
- недостатак привредних капацитета и мале могућности запошљавања;
- неадекватно ријешена здравствена заштита и снабдијевање лијековима;
- недостатак регулационих планова у сеоским насељима;
- слабо организован откуп пољопривредних производа;
- проблеми у заштити животне средине (девастирано подручје на којем се експлоатише шљунак, неконтролисано одлагање различитог отпада у сеоском подручју и слично);
- миграција становништва из села у град.

Исто тако, у оквиру SWOT анализе, указано је на двије битне слабости у досадашњем развоју Града:

- однос урбаног и руралног и
- неискориштени природни и привредни потенцијали.

С друге стране, европски и регионални интеграциони процеси и расположиви фондови за развој нуде шансе за уравнотеженији развој сеоског и урбаног подручја, са свих аспеката (демографског, привредног, инфраструктурног, еколошког и сл.), што је шанса и за Бању Луку да усклади просторни развој сеоског и урбаног подручја.

Значење стратешког циља – на шта се циљ односи?

Реализацијом овог стратешког циља, до 2015. године, требало би да се обезбиједи привредна и демографска обнова сеоског подручја и створе услови за његов дугорочно одрживи развој. То практично значи, да је потребно промијенити филозофију размишљања на начин «задржати становништво у сеоском подручју», у правцу «створити услове за динамичније насељавање сеоског подручја првенствено млађом популацијом».

Посљедично, реализацијом овог стратешког циља била би модификована демографска структура сеоског подручја, с далеко већим учешћем становништва у радној и репродуктивној доби, што је основни услов његовог дугорочно одрживог развоја. То је и сигуран начин стварања претпоставки за усклађен развој урбаног и сеоског подручја, како с аспекта њихове привлачности за живот и рад тако и с аспекта међусобног усклађивања развојних потреба.

Реализација стратешког циља – кораци у реализацији

Стратешки циљ C5 могуће је достићи реализацијом сљедећих оперативних циљева:

- C5:O1 - Усклађен развој сеоског подручја Града;
- C5:O2 - Створени услови за интегрални развој сеоског подручја;
- C5:O3 - Очуване и унапређене природне вриједности сеоског подручја Града.

C5:O1

Усклађен развој сеоског подручја Града

Стање

Деценијско запостављење развоја великог сеоског дијела Бање Луке, у корист ужег градског, оставило је дубоки траг и низ негативних посљедица на искориштеност развојних потенцијала и на развојне шансе Града. У питању је не само неусклађеност развоја сеоског и градског подручја већ и међусобна неусклађеност развоја између појединих сеоских подручја. Томе је, свакако, доприњело и укидање статуса општина на неким дијеловима данашњег Града (Крупа на Врбасу, Бронзани Мајдан и Ивањска/Поткозарје). Такав развој догађаја довео је до неколико изражених развојних проблема, које би требало ријешити, или бар почети рјешавати, у периоду до 2015. године:

- расељеност и девастираност великог дијела сеоског подручја Града;
- притисак сеоског становништва за насељавање у градско подручје;
- проблеми у развоју инфраструктуре;
- угрожавање основних развојних потенцијала (људски ресурс, земљиште, вода и сл.);
- пораст захтјева за социјалним давањима и угрожавање материјалне основе за развој.

Значење и садржај оперативног циља

Стварање услова у којима грађани Бање Луке не би по сваку цијену, преферирали живот у градском, у односу на сеоско подручје, значило би потпуно нову развојну основу и отворило неслућене могућности динамичнијег и квалитетнијег развоја. Развојни потенцијали сеоског и градског подручја, у том случају, били би искориштени првенствено у сврху задовољавања потреба грађана Бање Луке, са синергетским дејством на њихов животни стандард. Град би, далеко квалитетније него до сада, могао да задовољи потребе урбаног становања и обезбиједи егзистенцијалне услове на цијелом простору, с далеко богатијим садржајима за одмор и рекреацију.

Реализација овог стратешког циља везана је за сеоско подручје Града, а тежиште би било на стварању претпоставки за оживљавање привредних активности, инфраструктурном опремању простора, обогаћивању садржаја за одмор и рекреацију, културних и спортских садржаја, са посебним акцентом на услове за живот и развој најмлађе популације.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији

Оперативни циљ C5:O1 треба да буде остварен кроз реализацију два програма:

- ПГ1: Програм развоја сеоских мјесних заједница;
- ПГ2: Искориштени потенцијали за пољопривредну производњу.

Индикатори:

- Изграђена и реконструисана путна мрежа на селу (км);
- Изграђена водоводна мрежа на селу (км);
- Број сеоских домаћинстава с ријешеним проблемом отпадних вода.

C5:O2

Створени услови за интегрални развој сеоског подручја

Стање

Дугогодишње заостајање у развоју сеоског подручја Града тражи интервенције у готово свим областима социоекономског развоја, како би услови живота и рада на селу постали далеко привлачнији од досадашњих. Економска моћ села на подручју Бање Луке слаби, услови за живот и рад нису нарочито повољни, превладава осјећај бесперспективности живота на селу, нема јасног и препознатљивог концепта рјешавања ових проблема, па је, још увијек, присутна тенденција депопулације, са израженом тежњом млађе популације (нарочито женског пола) да живи у граду. Оваква ситуација пријети да (у не тако далеком времену) доведе до потпуног пражњења сеоског подручја, са свим негативним посљедицама за свеукупан развој Бање Луке, које из тога произилазе. Ради се, првенствено, о губљењу потенцијала за уредно и квалитетно снабдијевање Града неопходним пољопривредним производима, али и о девастацији простора која се може врло негативно одразити на микро климу Бање Луке.

Због тога, Стратегија развоја Града Бање Луке до 2015. године, у првом реду треба да обезбиједи интегрални демографски, економски, социјални и инфраструктурни развој, уз максималну интеграцију људског фактора и других развојних потенцијала на цијелом сеоском простору Града, у складну развојну цјелину.

Значење и садржај оперативног циља

Ревитализацију и достизање одрживог развоја сеоског подручја могуће је постићи кроз модел нових социоекономских процеса, с дугорочним ефектима.

Заустављање слабљења економске моћи села на подручју Бање Луке нарочито је везано за адекватно структурисање сеоске економије, сагласно расположивим локалним природним и другим ресурсима. У периоду до 2015. године, у области економског развоја, реално је да се већа пажња посвети развоју пољопривредне производње, изградњи индустријских капацитета и развоју туризма, на начин који ће омогућити максималну валоризацију расположивих потенцијала и који неће угрозити животну средину. При томе могу се очекивати брзи ефекти од обављања пољопривредне и индустријске дјелатности, док ће, за ефекте у области туризма требати више времена, како с аспекта промоције туристичке понуде тако и с аспекта стварања препознатљиве туристичке традиције сеоског подручја Града, које нуди здраву средину, еколошку храну, угодан амбијент, активан одмор у природи, етнографске вриједности, те различите спортске и културно-забавне садржаје.

Посебно је значајно обезбиједити демографску обнову сеоског подручја, с далеко већим учешћем млађе популације, уз активан однос градских власти према овом питању. То се посебно односи на разне стимулативне мјере, које би сеоска подручја Града, уз њихов економски опоравак, учинила трајно атрактивним и удобним за рад и боравак.

Реализација оперативног циља – кораци у реализацији

Оперативни циљ C5:O2 могуће је остварити кроз реализацију три програма и у њима садржане пројекте. Ради се о слједећим програмима:

ПГ1: Кањон Врбаса и плато Мањаче;

ПГ2: Сјеверни и западни дио Града;

ПГ3: Демографски развој и модификација старосне структуре популације сеоског подручја Града.

Индикатори:

- Број становника на селу;
- Број младих брачних парова који живе на селу;
- Приходи остварени на селу;
- Приходи остварени од пољопривреде;
- Површина обрађеног пољопривредног земљишта (ха);
- Величина сточног фонда, по врстама;
- Број нових фарми;
- Број нових прерађивачких капацитета на селу;
- Број нових радних мјеста на селу.

C5:O3

Очуване и унапријеђене природне вриједности сеоског подручја Града

Стање

Кроз Социо-економску анализу констатовано је - да је подручје Града, углавном, под мезофилном вегетацијом, од примарне вегетације мезофилних шума и шикара, преко секундарне ливадске вегетације до терцијарне рудералне и терцијарне обрадиве вегетације.

Као посебно осјетљиве и изложене негативним антропогеним утицајима, у сеоском подручју издвојене су сљедеће природне вриједности:

- вегетација кањона Врбаса (884 ha), која до сада није, на посебан начин, нити истраживана нити штићена. Угрожена је интензивним саобраћајем, хидроенергетским постројењима, одлагањем разног отпада;
- примарна и секундарна вегетација у зони ширења Града и урбанизације, која често иде у правцу трајног претварања најплоднијег земљишта у непољопривредно земљиште;
- вегетација шума и шикара у околини Града, која је изложена бесправној експлоатацији, али и излетницима који, осим што бацају разно смеће, често скупљају ријетке и угрожене биљне врсте.

Очигледно је да простор Бање Луке располаже бројним природним добрима, чија валоризација, заштита, унапређење и коришћење треба да има посебан значај, како би се зауставило уништавање, деградација и неадекватно коришћење. У оквиру Социо-економске анализе, у области природног наслијеђа, идентификовани су сљедећи проблеми:

- деградација природног наслијеђа;
- девастација природних цјелина;
- неадекватно коришћење споменика природе;
- неконтинуирано одржавање фонда природне баштине;
- неконтинуирано праћење и промјене стања на терену.

Предложена ревитализација сеоског подручја ове проблеме још више заоштрава у смислу планског располагања природним ресурсима и потребе развоја, уз очување природних вриједности и биолошке равнотеже.

Значење и садржај оперативног циља

Очување постојећих природних вриједности Града и њихово коришћење као ресурса, једно је од централних мјеста стратегије развоја до 2015. године. Тако су, примјера ради, одржив «еколошки туризам» или одржива «еколошка пољопривреда» првенствено везани за очување и унапређење биолошке разноврсности и за заштиту пејсажа.

Потребно је што прије ријешити проблем недостатка систематског истраживања и праћења биолошке разноврсности на подручју Града и обезбиједити континуитет у евидентирању свих уочених промјена. За почетак, много би значило систематизовање и опис флоре и фауне подручја Бање Луке, јер би то битно олакшало сва будућа планирања и програмирања у овој области. Посебно је значајна генетска разноврсност, односно евидентирање и очување завичајних сорти култивисаних биљака и пасмина домаћих животиња, које су прилагођене локалном поднебљу, отпорније на болести и најчешће адекватно уклопљене у околну природу и пејзаж. Очување генетске разноврсности основа је за оплемењавање различитих узгајаних врста и битан елемент националне културне баштине, јер је у њихов узгој уложен огроман труд и знање бројних генерација, у условима какве нуди поднебље Бање Луке.

Очување и унапређење природне вриједности Града подразумијева уравнотежен однос искориштавања природних ресурса и провођења мјера заштите. То се посебно односи на системску бригу за свеукупну биолошку разноврсност, од стране оних које користе природне ресурсе у дјелатностима. Значење и садржај овог циља нарочито се огледа у сљедећим елементима:

- заштита природних вриједности је интегралан процес, који подразумијева не само заштиту врста и њихових станишта и заштићена подручја, већ и контролу и управљање процесима и дјелатностима ради очувања и одрживог коришћења природе;
- заштита природних вриједности проводи се на цијелој територији Града;
- природу, у оквиру регулативе, посматрати као цјелину, а не само заштићена подручја и врсте, као њен саставни дио;
- информисањем јавности о стању пејзажа и биолошке разноврсности створити свијест о потреби и важности њиховог очувања и утицати на афирмативно понашање појединаца и заједнице, у том погледу.

Остварењем овог циља, до 2015. године, требало би створити неопходне претпоставке за трајно спречавање поремећаја природне равнотеже у екосистемима, нарочито у погледу ширења опасних инвазивних врста, које додатно угрожавају ионако девестиране биљне заједнице.

Реализације оперативног циља – кораци у реализацији

Оперативни циљ С5:О3 биће остварен реализацијом два програма:

- ПГ1: Очување и унапређење потенцијала за развој пољопривреде и туризма;
- ПГ2: Очување и унапређење природних и биолошких разноврсности.

Индикатори:

- Број студија везаних за очување природних вриједности Града и степен њихове реализације;
- Оцјена промјена природних и биолошких разноврсности Града;
- Површина пошумљених голети.

"ОД ВИЗИЈЕ ДО ПРОЈЕКТА"

Стратешки циљеви	Оперативни циљеви	Програми	Пројекти
Стратешки циљ С1 Одрживи развој и већа ефикасност у управљању ресурсима	C1:O1 Кључно учешће Града у располагању и управљању ресурсима	C1:O1:ПГ1 Промјене законског оквира у располагању локалним ресурсима	<ol style="list-style-type: none"> 1. Хармонизација прописа о располагању и управљању локалним ресурсима 2. Уставно регулисање темељног облика својине јединица локалне самоуправе
	C1:O2 Рационално искориштен простор	C1:O2:ПГ1 Намјена простора	<ol style="list-style-type: none"> 1. Усвајање просторног плана за период до 2030.г. 2. Усвајање урбанистичког плана за период до 2020.г. 3. Успостављање индустријских зона Града 4. Изградња градског гробља и крематоријума
		C1:O2:ПГ2 Урбана ревитализација и обнова Града	<ol style="list-style-type: none"> 1. Заштита паркова и зелених површина 2. Изградња нових тргова 3. Изградња нових паркова 4. Уређење обала Врбаса 5. Изградња ботаничке баште 6. Легализација нелегално изграђених објеката 7. Утврђивање производних капацитета за измјештање на нове локације
	C1:O3 Очувана и унапријеђена животна средина	C1:O3:ПГ1 Пречишћавање отпадних вода и управљање отпадом	<ol style="list-style-type: none"> 1. Изградња колектора и пречишћавање отпадних вода 2. Управљање чврстим отпадом 3. Управљање индустријским и опасним отпадом 4. Управљање медицинским отпадом
C1:O3:ПГ2 Систем управљања животном средином		<ol style="list-style-type: none"> 1. Израда локалног акционог плана за заштиту животне средине 2. Формирање одјељена за животну средину 3. Едукација грађана о потреби заштите и о санкцијама 4. Зелена агенда Крупа н/В 5. Израда катастра зеленила «Зелена регулатива града Бање Луке» 6. Фонд за животну средину града Бање Луке 	

Стратешки циљ С1 Одрживи развој и већа ефикасност у управљању ресурсима	C1:O4 Лидер енергетске ефикасности	C1:O4:ПГ1 Модернизација и реконструкција постојећих објеката	<ol style="list-style-type: none"> 1. Рјешавање термоизолације постојећих објеката 2. Модернизација и реконструкција система даљинског гријања, примјеном енергетски ефикаснијих рјешења 3. Модернизација и изградња енергетски ефикасне електро-дистрибутивне мреже
		C1:O4:ПГ2 Повећање енергетске ефикасности у потрошњи енергије	<ol style="list-style-type: none"> 1. Израда енергетске студије Града 2. Увођење стандарда и стимулативних мјера за изградњу енергетски ефикаснијих објеката 3. Успостава енергетског едукативног центра 4. Изградња и стимулативне мјере за изградњу објеката за кориштење обновљивих извора енергије
	C1:O5 Повећана ефикасност Градске администрације	C1:O5:ПГ1 Стварање услова за ефикасно управљање развојем	<ol style="list-style-type: none"> 1. Креирање базе података за аналитичко праћење развоја Града, према EUROSTAT- показатељима 2. Увођење система дугорочног финансијског и инвестиционог планирања 3. Пројект управљања и руковођења имовином локалних јединица
		C1:O5:ПГ2 Јачање услужне и развојне компоненте градске администрације	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кадровско и материјално јачање Развојне агенције, Центра за развој и унапређење села и Туристичке организације Града 2. Кадровско и материјално оспособљавање МЗ-а 3. Пренос одређених врста услуга на услужне центре (истурене пријемне канцеларије) по МЗ 4. Израда карте ресурса Б. Луке 5. Пројекат GAP II – Пројекат управне одговорности
		C1:O5:ПГ3 Нови извори финансирања инвестиција у Граду	<ol style="list-style-type: none"> 1. Укључивање Града на тржиште капитала 2. Оснивање предузећа од стране Града 3. Пројекти јавно-приватног партнерства 4. Развој модела парцијалне партиципације грађана у финансирању инвестиција
	C1:O6 Уравнотежен развој урбаног подручја Града	C1:O6:ПГ1 Обогаћивање урбаних садржаја	<ol style="list-style-type: none"> 1. Изградња нове и реконструкција постојеће јавне расвјете 2. Изградња дјечјих вртића у урбаним и руралним дијеловима града, санација постојећих и набавка савремене опреме 3. Изградња спортских игралишта (дјечијих и за рекреацију) 4. Изградња и умрежавање савременог Центра цивилне заштите и ватрогасних домова

Стратешки циљ С2 Диверзификована економска структура, која обезбеђује пуну запосленост	C2:O1 Већа конкурентска способност Града у привлачењу инвестиција у производне капацитете	C2:O1:ПГ1 Рјешавање имовинско-правних односа на подручју Града	1. Управљање грађевинским земљиштем 2. Успостављање прецизног катастра некретнина Града
		C2:O1:ПГ2 Унапређење пословног окружења Града	1. Пројект FIAS 2. Пројект SPIRA 3. Активирање слободне зоне 4. Активна политика комуналних накнада 5. Изградња сајамског комплекса
		C2:O1:ПГ3 Успостављање привредне сарадње, на регионалном и глобалном нивоу	1. Пројект прекограничне сарадње IPA Фонд ЕУ 2. Интензивирање економске сарадње са другим земљама и градовима 3. Анализа предности и начина укључивања у пројекте СЕФТА и Енергетске заједнице југоисточне Европе
	C2:O2 Повећана запосленост	C2:O2:ПГ1 Креирање радних мјеста за младе	1. Научно-технолошки парк 2. Отварање бизнис инкубатора за младе 3. Пословни инкубатор за иформационе и комуникационе технологије и за услужне дјелатности
		C2:O2:ПГ2 Успостављање дугорочних (трајних) механизма запошљавања	1. Пројекат самозапошљавања 2. Сајам за запошљавање 3. Пројект преквалификације у функцији тржишта рада 4. Едукација за отпочињање властитог бизниса 5. Стимулативне мјере за привредне субјекте-почетнике 6. Пројект «Омладинско предузетништво»
	C2:O3 Валоризоване предности административног, економско-финансијског, образовног, културног и здравственог центра	C2:O3:ПГ1 Осавремењавање услужних садржаја Града	1. Успостављање логистичког центра 2. Студија јачања и осавремењавања образовних и здравствених садржаја 3. Оснивање мултисервисног центра за пружање услуга домаћинствима
		C2:O3:ПГ2 Нови програм ренте на подручју урбаног дијела Града	1. Студија градске ренте 2. Политика градске ренте

Стратешки циљ С2 Диверсификована економска структура, која обезбјеђује пуну запосленост	C2:O4 Интензивна кооперација између Градске администрације и пословне заједнице	C2:O4:ПГ1 Програм јавне и пословне кооперације	<ol style="list-style-type: none"> 1. Програм зона унапређеног пословања (ВІD центри) 2. Промоција града Бање Луке као пословног партнера 3. Пројект промоције локалне привреде 4. Конференцијски центар 	
		C2:O4:ПГ2 Развој МСП	<ol style="list-style-type: none"> 1. План развоја МСП до 2015. године 2. Гарантни фонд за МСП 3. Развој кластера 4. Центар за мали бизнис 5. Пословни инкубатор за производне технологије 	
	C2:O5 Обогаћени културни, спортски и туристички садржаји	C2:O5:ПГ1 Културни и спортски идентитет Града	<ol style="list-style-type: none"> 1. Политика развоја културе и спорта 2. Стварање услова за развој креативне индустрије у областима културе и спорта 3. Изградња мултимедијалног културног центра 4. Изградња концертне дворане 5. Изградња конгресног центра 6. Изградња и реконструкција спортских дворана 7. Модернизација аутодрома Залужани 8. Изградња комплекса олимпијског базена «Ада» и других базена 	
			C2:O5:ПГ2 Програм диверзификације туристичке понуде Града	<ol style="list-style-type: none"> 1. Уређење комплекса Бањ брдо/Шехитлуци (угоститељски и рекреативни садржаји, жичара) 2. Развој етно туризма 3. Развој религијског туризма 4. Изградња хотелског комплекса 5. Туристичка понуда Града 6. Ревитализација комплекса тврђаве «Кастел» 7. Заштита амбијенталних вриједности ужег центра Града 8. Развој авантуристичког туризма 9. Врбас – дестинација авантуристичког туризма

Стратешки циљ С3 Инфраструктурна ефикасност и ефективност	С3:О1 Развијена техничка инфраструктура за обезбјеђење комуналних услуга за грађане на нивоу стандарда развијених европских градова	С3:О1:ПГ1 Програм водоснабјевања	<ol style="list-style-type: none"> 1. Друга фаза фабрике воде "Новоселија II" 2. Резервоари и примарни цјевовод Туњице (II и III висинска зона) 3. Изградња примарних цјевовода 4. Изградња и реконструкција водовodne мреже 5. Изградња резервоарског простора 6. Извориште «Лијевче поље»
		С3:О1:ПГ2 Програм топлификације урбаног дијела Града	<ol style="list-style-type: none"> 1. Студија топлификације Града 2. Израда идејног пројекта топлификације урбаног дијела Града системом даљинског гријања
		С3:О1:ПГ3 Програм повећања саобраћајне ефикасности Града	<ol style="list-style-type: none"> 1. Генерални и идејни пројект аутопута Градишка-Бања Лука – Купрес 2. Генерални и идејни пројекти примарних градских саобраћајница 3. Студија јавног градског и приградског превоза путника 4. Студија гаражног и паркиг-простора 5. Изградња и модернизација градске уличне мреже 6. Изградња обилазнице 7. Изградња подземне саобраћајнице у центру Града 8. Увођење трамвајског саобраћаја 9. Модернизација управљања саобраћајем - успостављање Центра за контролу и управљање саобраћајем 10. Изградња мостова 11. Пјешачке зоне и бицикличке стазе 12. Генерални и идејни пројекат аутопута Нови Град –Бања Лука
		С3:О1:ПГ4 Изградња енергетских капацитета	<ol style="list-style-type: none"> 1. Изградња 400 kV-них далековада и трафо станица 2. Изградња електрана

Стратешки циљ С3 Инфраструктурна ефикасност и ефективност	C3:O2 Лидер у пружању здравствених услуга	C3:O2:ПГ1 Улагање у капацитете (материјалне и техничке претпоставке)	1. Дислокација Хирургије из центра града у КЦ Бања Лука 2. Модернизација дијагностике и секундарне здравствене заштите 3. Дислокација Психијатријске клинике на локацију КЦ-а 4. Изградња здравствено-туристичких садржаја 5. Изградња и санација објеката породичне медицине
		C3:O2:ПГ2 Програм повећања ефикасности и ефективности здравствених услуга	1. Кост-ефективна превенција и контрола болести 2. Урбано планирање и заштита здравља на подручју Града 3. Изградња новог МИС-а у здравству и увођење електронске картице здравственог осигурања 4. Увођење новог система квалитета у здравству на подручју Града
	C3:O3 Стамбена изградња у функцији популационе политике и хуманог станавања	C3:O3:ПГ1 Изградња станова	1. Изградња станова за омладинску популацију 2. Изградња станова за породице са четворо и више дјеце
		C3:O3:ПГ2 Увођење савремених стандарда станавања	1. Увођење институције градског архитекте (главни градски урбаниста) 2. Нови критеријуми и стандарди станавања у Бањој Луци

Стратешки циљ С4
Добро интегрисана локална заједница

<p>C4:O1 Висок ниво одговорности предузећа, установа и појединаца за развој властите средине</p>	<p>C4:O1:ПГ1 Програм друштвено одговорног понашања</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Партнерство у друштвеном планирању развоја Града 2. Политика подршке друштвено одговорном понашању 3. Модел имплементације концепта друштвено одговорног понашања у Бањој Луци 4. Интерактивни центар Бања Лука 5. Унапређење односа са дијаспором
<p>C4:O2 Лица с умањеном радном способношћу и тешкоћама у кретању, укључена у привредни и друштвени живот Града</p>	<p>C4:O2:ПГ1 Програм запошљавања лица с умањеном радном способношћу</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Стимулисање запошљавања лица с умањеном радном способношћу 2. Волонтирање лица с умањеном радном способношћу 3. Пројект «Партнерство у заједници»
	<p>C4:O2:ПГ2 Прилагођавање саобраћајне инфраструктуре и других грађевинских објеката несметаном кретању лица с тешкоћама у кретању</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Универзални дизајн - увођење непрекинутог ланца у праксу 2. Отклањање постојећих баријера за лица с тешкоћама у кретању 3. Преиспитивање стандарда у грађевинарству, везаних за кретање особа с тешкоћама у кретању
<p>C4:O3 Бања Лука- град информатике</p>	<p>C4:O3:ПГ1 Програм унапређења система управљања јавном администрацијом</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. МИС – информације и увезаност институција града 2. Е – Управа (E-government) 3. Студија маркетиншке промоције Града
	<p>C4:O3:ПГ2 Увођење нових информационо-технолошких услуга у Граду</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Изградња ИТ инфраструктуре 2. Увођење приступних тачака за бежични интернет 3. Примјена GPS технологије у оквиру градског саобраћаја 4. Отварање INFO POINTA 5. Увођење и примјена GIS технологије у оквиру просторног планирања
<p>C4:O4 Социјална укљученост и смањење сиромаштва</p>	<p>C4:O4:ПГ1 Програм социјалне помоћи и подршке</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Усклађивање социјалних давања с новим потребама грађана кроз проширене услуге с посебним освртом на вулнерабилне групе 2. Програми за дјецу 3. Стамбено збрињавање социјално угрожених грађана
<p>C4:O5 Реализовани приоритети Омладинске политике Града</p>	<p>C4:O5:ПГ1 Унапређење животних услова и учешћа младих људи у друштвеним активностима Града</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Развој социјалне политике према младима 2. Повећање партиципације младих у друштву 3. Повећање мобилности младих 4. Унапређење образовања младих

Стратешки циљ C5 Ревитализовано сеоско подручје Града, са обезбијењеним условима за самоодрживи развој	C5:O1 Усклађен развој сеоског подручја Града	C5:O1:ПГ1 Програм развоја сеоских мјесних заједница	<ol style="list-style-type: none"> 1. Усвајање средњорочних планова развоја сеоских МЗ-а до 2012. године, с акционим планом имплементације 2. Положај и улога жене у руралном развоју Града 3. Изградња, реконструкција и модернизација путне мреже у сеоским подручјима 4. Рјешавање проблема водоснабдијевања и третмана отпадних вода у сеоском подручју Града 5. Изградња и санација основних школа 6. Изградња инфраструктуре за спортске и културне садржаје
		C5:O1:ПГ2 Искориштени потенцијали за пољопривредну производњу	<ol style="list-style-type: none"> 1. Рекултивисање запуштених парцела обрадивог пољопривредног земљишта 2. Пројекат оснивања Центра за сертификацију пољопривредних и прехранбених производа 3. Кластери у пољопривреди
	C5:O2 Створени услови за интегрални развој сеоског подручја	C5:O2:ПГ1 Кањон Врбаса и плато Мањаче	<ol style="list-style-type: none"> 1. Завршетак студије «Руралног интегралног развоја на подручју кањона Врбас и платоа Мањача» 2. Изградња мљекаре и фарми музних крава на Мањачи 3. Репродуктивни центар на Мањачи 4. Пољопривредно-едукативни центар 5. Пољопривредно-индустријски комплекс 6. Интернационални центар на Врбасу 7. Туристичко-угоститељски комплекс на Врбасу 8. Спортско-рекреативни комплекс 9. Еко центар «Језеро Бочац» 10. Туристичко-рекреативни етно-центар 11. Камп на Врбасу

Стратешки циљ C5 Ревитализовано сеоско подручје Града, са обезбијеђеним условима за самоодрживи развој	C5:O2 Створени услови за интегрални развој сеоског подручја	C5:O2:ПГ2 Сјеверни и западни дио Града	<ol style="list-style-type: none"> 1. Израда студије «Интегралног развоја сеоског подручја у сјеверном и западном дијелу Града» 2. Развој воћарства и повртларства 3. Плантажни узгој љековитог биља 4. Плантажни узгој индустријског биља 5. Туристичко рекреативни центри 6. Погон за прераду воћа, с туристичким кампом 7. Развој сеоског туризма 8. Формирање погона за примарну прераду љековитог биља, самониклог љековитог биља, шумских плодова, воћа и поврћа 9. Развој мини погона на пољопривредним газдинствима у руралном подручју
		C5:O2:ПГ3 Демографски развој и модификација старосне структуре популације сеоског подручја Града	<ol style="list-style-type: none"> 1. Изградња урбаних садржаја у сеоском подручју 2. Стимулативне мјере за склапање бракова и за живот у сеоском подручју
	C5:O3 Очуване и унапријеђене природне вриједности сеоског подручја Града	C5:O3:ПГ1 Очување и унапријеђење потенцијала за развој пољопривреде и туризма	<ol style="list-style-type: none"> 1. Студија заштите пољопривредних површина и водених токова 2. Заштита шумских подручја 3. Органска пољопривредна производња као приоритет
		C5:O3:ПГ2 Очување и унапријеђење природних и биолошких разноврсности	<ol style="list-style-type: none"> 1. Пошумљавање голети 2. Изградња Арборетума у Трапистима 3. Студија очувања аутохтоних биљних и животињских врста 4. Заштита пејсажа

ВАЖНА НАПОМЕНА:

Наведени програми и пројекти су у функцији реализације постављених циљева, што не значи да су и једини пројекти који ће бити реализовани у току имплементације Стратегије. Могуће су промјене, у смислу препознавања нових пројеката, битних за реализацију ове Стратегије, као и евентуално одустајање од неких, у матрици, наведених пројеката!

5 ДЕМОГРАФСКИ АСПЕКТ СТРАТЕГИЈЕ

Социо-економска анализа указала је на одређене проблеме демографског развоја Града, нарочито с аспекта неповољних демографских тенденција, које би, уколико се наставе, могле да угрозе реализацију Стратегије развоја до 2015. године. Ради се о сљедећим тенденцијама:

- опадање стопе наталитета, смањење броја бракова или склапање бракова у старијој доби, емиграција млађих и досељавање старијих старосних група становништва, доводи до неповољне демографске структуре (смањује се проценат учешћа старосне групе до 19 година, а расте проценат учешћа старосне групе преко 60 година);
- у процесу деаграризације и урбанизације, извршена је висока концентрација становништва у урбаном дијелу Града, а нека сеоска подручја су готово расељена;
- на веома великом руралном дијелу Града, површине око 1,100 км² са 54 насељена мјеста, у дугом шездесетогодишњем периоду није се развило ни једно веће насеље, градског типа, па чак ни насеља која су све до 1962. године била сједишта општина (Бронзани Мајдан, Крупа на Врбасу, Ивањска-Поткозарје), нису прерасла у насеља градског типа. Напротив, и ова насеља су стагнирала и демографски се испразнила;
- највећи терет транзиције и приватизације су поднијели они са дипломом за производна занимања, јер се њихово учешће смањује у групацији запослених и сразмјерно повећава у групацији незапослених;
- запосленост млађих од 25 година на подручју Града скоро је симболична, а код осталих старосних група стопа запослености је двоструко нижа, у поређењу с ЕУ, Словенијом или Чешком.

Посебно су апострофирани проблеми младе популације из најважнијих сфера друштвеног живота, а односе се на: образовање, културу, запошљавање, стамбену политику, здравствену заштиту, социјалну политику, партиципацију у друштву, информисање, спорт, слободно вријеме, омладински рад и заштиту животне средине.

Анализа је такође показала, да нагли пораст броја становника није био праћен адекватним развојем привреде и инфраструктуре Града, што је довело до проблема у запошљавању, пада квалитета становања, повећања социјалних захтјева, неуравнотеженог развоја урбаног и сеоског подручја, проблема у здравству, образовању и слично.

С друге стране, велики је број грађана Бање Луке који живе у дијаспори и који желе да буду субјекти у процесу доношења и имплементације Стратегије развоја Града. Своја одређења су конкретизовали у документу «Стратегија интеграције избјеглих и расељених лица и реинтеграције повратника на подручју града Бање Луке».

Наведени и други проблеми, констатовани у документу «Социо-економска анализа», условили су одређена стратешка одређења у погледу демографског развоја до 2015. године. Посебно су битна сљедећа одређења:

- Бања Лука би, до 2015. године, требало да развија своје садржаје за удобан живот у Граду величине до 300.000 становника;

- обезбиједити уравнотежен урбани и рурални развој, као и равномјеран развој урбаног дијела Града, те помјерити становање од центра ка периферним дијеловима Града;
- створити услове за демографску обнову Града, у погледу повољније старосне и образовне структуре, која се може водити само у оквиру убрзаног привредног развоја и ревитализације комплетног подручја Града, као интегрални дио тих процеса;
- населити сеоско подручје становништвом у радној и репродуктивној старосној доби;
- унаприједити односе Града са дијаспором;
- обезбиједити континуитет у развоју људских ресурса.

Наведена стратешка опредјељења демографског развоја у потпуности се уклапају у визију Бање Луке до 2015. године. У суштини, комплетан програмско-пројектни дио Стратегије директно је у функцији развоја људских ресурса и демографске обнове.

Очекује се да, реализацијом овог стратешког документа, Бања Лука постане Град задовољних људи.

6 ФИНАНСИЈСКИ АСПЕКТ СТРАТЕГИЈЕ

У овом дијелу, приказана је процјена укупног улагања по пројектима, оптерећење буџета Града по том основу, као и износ улагања у почетним годинама реализације пројеката за оне пројекте чија реализација започиње у 2008. или 2009. години. Улагања су приказана по стратешким и оперативним циљевима, док су улагања по појединим пројектима дата у документационој основи.

Процијењена вриједност улагања (КМ)				
Циљеви	Укупно улагање	Учешће Града		
		Укупно	2008	2009
Стратешки циљ 1	417.400.000	153.600.400	14.782.200	2.775.000
<i>Оперативни циљ 1</i>	<i>165.000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Оперативни циљ 2</i>	<i>120.860.000</i>	<i>59.885.400</i>	<i>3.702.200</i>	<i>2.500.000</i>
<i>Оперативни циљ 3</i>	<i>120.350.000</i>	<i>35.670.000</i>	<i>1.943.000</i>	<i>200.000</i>
<i>Оперативни циљ 4</i>	<i>103.620.000</i>	<i>17.300.000</i>	<i>1.310.000</i>	<i>75.000</i>
<i>Оперативни циљ 5</i>	<i>17.405.000</i>	<i>11.945.000</i>	<i>2.997.000</i>	<i>0</i>
<i>Оперативни циљ 6</i>	<i>55.000.000</i>	<i>28.800.000</i>	<i>4.830.000</i>	<i>0</i>
Стратешки циљ 2	276.890.000	67.056.100	9.332.000	3.124.160
<i>Оперативни циљ 1</i>	<i>43.840.000</i>	<i>5.843.000</i>	<i>455.000</i>	<i>0</i>
<i>Оперативни циљ 2</i>	<i>59.950.000</i>	<i>13.584.100</i>	<i>336.000</i>	<i>193.160</i>
<i>Оперативни циљ 3</i>	<i>22.410.000</i>	<i>6.162.000</i>	<i>10.000</i>	<i>850.000</i>
<i>Оперативни циљ 4</i>	<i>14.790.000</i>	<i>8.057.000</i>	<i>1.306.000</i>	<i>384.000</i>
<i>Оперативни циљ 5</i>	<i>135.900.000</i>	<i>33.410.000</i>	<i>7.225.000</i>	<i>1.697.000</i>
Стратешки циљ 3	756.945.000	291.033.500	23.557.000	8.077.500
<i>Оперативни циљ 1</i>	<i>642.350.000</i>	<i>267.365.000</i>	<i>20.130.000</i>	<i>8.000.000</i>
<i>Оперативни циљ 2</i>	<i>19.185.000</i>	<i>3.134.500</i>	<i>1.407.000</i>	<i>77.500</i>
<i>Оперативни циљ 3</i>	<i>95.410.000</i>	<i>20.534.000</i>	<i>2.020.000</i>	<i>0</i>
Стратешки циљ 4	113.730.000	73.999.500	9.063.000	460.000
<i>Оперативни циљ 1</i>	<i>6.560.000</i>	<i>2.640.000</i>	<i>375.000</i>	<i>340.000</i>
<i>Оперативни циљ 2</i>	<i>4.630.000</i>	<i>3.082.000</i>	<i>320.500</i>	<i>120.000</i>
<i>Оперативни циљ 3</i>	<i>41.275.000</i>	<i>18.012.500</i>	<i>2.482.500</i>	<i>0</i>
<i>Оперативни циљ 4</i>	<i>60.000.000</i>	<i>49.000.000</i>	<i>5.650.000</i>	<i>0</i>
<i>Оперативни циљ 5</i>	<i>1.265.000</i>	<i>1.265.000</i>	<i>235.000</i>	<i>0</i>
Стратешки циљ 5	412.356.510	157.556.957	22.900.800	9.680.000
<i>Оперативни циљ 1</i>	<i>151.095.000</i>	<i>74.565.000</i>	<i>18.560.000</i>	<i>200.000</i>
<i>Оперативни циљ 2</i>	<i>232.261.510</i>	<i>69.471.957</i>	<i>3.470.800</i>	<i>9.450.000</i>
<i>Оперативни циљ 3</i>	<i>29.000.000</i>	<i>13.520.000</i>	<i>870.000</i>	<i>30.000</i>
УКУПНО	1.977.321.510	743.246.457	79.635.000	24.116.660

Напомена: У колони „Укупно“ нису исказана улагања у чијем финансирању не учествује буџет Града

Учешће буџета Града у финансирању пројеката, у почетним годинама њихове реализације, рачунато је на основу претпоставке да ће се одмах, у почетној години, остварити планирани однос извора финансирања. У самој реализацији могућа су одређена одступања у смислу већег ангажовања кредитних или неких других извора (обвезнице, јавно-приватно партнерство, учешће грађана и сл.), што даје додатну сигурност да се, у 2008. и 2009. години, може отпочети са реализацијом већег броја програма и пројеката у оквиру ове Стратегије.

ВАЖНА НАПОМЕНА:

Процјена улагања по појединим пројектима не представља прецизно одређену обавезу буџета Града, већ служи као основа за планирање активности на обезбјеђењу средстава за инвестиције и оцјену усклађености и уравнотежености постављених развојних циљева!

7 ПРАВЦИ И ДИНАМИКА РАЗВОЈА НЕКИХ ПРИВРЕДНИХ ОБЛАСТИ

Привредне области које би се реализацијом ове Стратегије требале интензивно развијати су: индустрија, пољопривреда и туризам. То су уједно, и области које су грађани и привредници препознали као кључне за развој Града до 2015. године.

Индустрија

Данашња структура индустрије Бање Луке знатно је измијењена у односу на стање прије рата, највише због периода присилног мировања у производном и технолошко-инвестиционом смислу, а затим због губитка тржишта са простора бивше Југославије и ширег свјетског тржишта. Крајем деведесетих, у индустрији Бање Луке је било ангажовано око 43% укупно запослених и у њој је стварано преко 40% тадашњег БДП-а. Нажалост, до 2005. године, учешће индустрије у укупној запослености је више него преполовљено (21.6%), а у бруто домаћем производу смањено за двије трећине (12.6%). Индустрија више није водећа привредна грана, ни по запослености нити по бруто домаћем производу (2005-трговина: 24.1%, 20.1%, респективно). Посљедице рата и постратна транзиција су највећи траг оставиле у најпропулзивнијим индустријским програмима (електронска индустрија, машиноградња, хемијско-целулозна индустрија), које су раније изван Босне и Херцеговине пласирале више од три четвртине производње, а и у оним традиционалним (текстилна, дрвна, прехрамбена индустрија), у којим је ван граница БиХ пласирано више од половине производње.

Данашња позиција индустрије у укупној структури привреде Бање Луке је веома неповољна, јер је њено учешће у запослености и бруто домаћем производу (21.6% и 12.6%) непримјерено ниско, и не одговара структури привреде града величине Бања Луке.

Нису се испунила очекивања да ће се, кроз процес приватизације и реструктурисања, сачувати и унаприједити некада водећи индустријски капацитети и програми; напротив, у тим програмима се најтеже налазе заинтересовани страни партнери и инвеститори, и технолошко заостајање је учинило своје – многи од њих су се угасили или свели на маргинални ниво. Исту судбину су доживјели слични програми у непосредном окружењу бивших југословенских република, дијелом и због тога што су чинили ланац кооперације која не може да функционише у дијеловима, а нове везе нису успостављене. Ни у већини предузећа, која су добила већинског власника, по ваучер моделу, није дошло до очекиване ревитализације производње и повећања ефикасности пословања.

Бројни су фактори који отежавају оспособљавање потенцијално ефикасних индустријских капацитета. Њихова заједничка карактеристика је спор нови инвестициони циклус, потребан за излазак из стања недовољне техничке опремљености и посљедично високих трошкова производње, затим застарјела организациона структура и дефицит модерних управљачких метода и кадрова и, као посљедица свега тога, ниска конкурентност на иностраном тржишту. Управо ради изласка из таквог стања у коме се нашла индустрија града Бање Луке, смјернице развоја индустрије замишљене су као дио развојних трендова индустрије у зони слободне трговине СЕФТА, а затим и у ширем регионалном окружењу и Европској унији, са посебним нагласком на искуства нових чланица Европске уније, у којима је процес реструктурисања завршен. При томе, стратегија развоја индустрије поставља се тако да чини окосницу одрживог развоја, а то значи да енергетска и еколошка

димензија индустрије не смију умањивати квалитет околине на којој се заснива развој осталих дјелатности, посебно туризма у Граду.

Глобализација, трансформација и деиндустријализација као развојно окружење индустрије

Индустријска производња и даље игра кључну улогу у развоју већине земаља, мада се у развијеним европским државама осјећа наглашен процес трансформације индустрије, па и деиндустријализације. У европским размјерама је уочљива појава, позната као делокализација индустријских активности, односно њихово премијештање у друге земље, и то више није ограничено само на традиционалне, радно интензивне гране, већ се јавља у “средњим” гранама, које представљају снагу Европе, па чак и у неким секторима високих технологија.

Чињеница да се, у последње вријеме, квалитет развоја мјери напретком, односно повећањем учешћа услужних дјелатности у структури привреде, не умањује значај индустрије, јер она пресудно утиче на развој услуга, што значи да економија развијених земаља још увијек увелико зависи од динамике индустријског развоја, а та зависност у мање развијеним земљама, је још већа.

Пад учешћа бруто додате вриједности индустрије у економији већине земаља треба посматрати у контексту дугорочних структурних промјена, а прије свега у контексту реалокације ресурса ка услужном сектору. Релативно учешће прерађивачке индустрије у запослености и бруто додатој вриједности укупне привреде је у паду док, с друге стране, услужни сектор биљежи континуиран раст. Такав процес се објашњава бржим растом продуктивности у сектору индустрије у поређењу са сектором услуга, а и константним трансфером послова из индустријског ка услужном сектору. Међутим, у неким индустријским гранама, истовремено са смањењем обима запослености, повећава се учешће индустрије у бруто додатој вриједности, као резултат повећане продуктивности рада.

Уочени процес индустријске трансформације генерално је користан, уколико је на одговарајући начин идентификован, контролисан и подржан и не треба га мијешати са апсолутном деиндустријализацијом, која се може сматрати алармантном². Наиме, апсолутна деиндустријализација значи пад индустријске производње у апсолутном вриједностима и карактерисана је узастопним смањењем запослености и дохотка, те погоршањем трговинског дефицита, због реалокације програма и капацитета на друга подручја.

Неспорно је да се, узајамним преплитањем између сектора индустрије и сектора услуга, мијењају контуре индустријске активности, као такве и привидно се смањује значај прерађивачке производње. Међутим, у питању су двије паралелне појаве; с једне стране неке индустријске гране попримају обиљежја глобалне инфраструктуре (електроника, информатика) и, с друге стране, савремена индустрија се фокусира на своје основне функције, и из матичних предузећа избацује све тзв. помоћне активности, као што су транспорт, логистика, угоститељство и слично.

² Наведени процес је познат и као релативна деиндустријализација.

ЕУ се суочава с успоравањем раста индустријске производње и падом њених квалитативних перформанси, посебно у сектору високих технологија. Све чланице ЕУ су позване на повећање издатака за финансирање развоја, како би се успоставила повољнија клима за развој и имплементацију технологија које би помогле да се отклоне слабости које Европска унија доживљава на овом пољу.

Циљ, који је поставио Савјет Европе у Барселони, је: да се повећају инвестиције у истраживање и развој на 3% БДП-а у 2010. години, с тим да двије трећине од тога долази из приватног сектора. Први резултати акционог плана пласирани од стране Комисије, у 2003. години су позитивни, али још увијек испод захтјеваног нивоа од 3% БДП-а.

Концепција и циљеви развоја

Концепција развоја привреде од прије двадесетак година, се заснивала на приступу развоју искључиво са државног нивоа, који је тада одговарао масовној, вертикално и хијерархијски организованој, стандардизованој индустријској производњи, као и институционализованом, бирократском и административном управљању развојем. Међутим, упоредо с процесом глобализације, слабила је и институционална ефикасност државе, што је условљавало помак у правцу локалног развоја и локално прихватљивих развојних иницијатива.

Концепција развоја, у којој општина, односно локални или унутрашњи фактори имају кључну улогу, има оправдање, јер се, прије свега, показало да држава са својим институцијама није у могућности да подстиче и прати локални развој и предузетничко окружење.

Активности и мјере које предузима држава убудуће ће бити усмјерене на подстицање индиректних, односно хоризонталних мјера индустријске политике, а то значи стварање правних, финансијских и информатичких услова за пословања, у којима би се развијала предузетничка иницијатива, укључујући и промотивне активности на домаћем и иностраном тржишту.

За провођење оваквог приступа у развоју индустрије града Бање Луке битни су следећи фактори:

- локални природни и привредни ресурси;
- људски ресурси;
- знање и кадровски ресурси;
- локални иницијатори и носиоци развоја;
- социо-културни фактори: традиционални менталитет, предузетничко окружење, пословна култура, спремност на промјене, политичка стабилност.

Полазни циљеви политике развоја индустрије на подручју града Бање Луке су:

- убрзати и довршити процес индустријског реструктурисања;
- подстицати ширење производног асортимана, у смислу развоја нових производа;
- побољшати квалитет и дизајн локалних производа;
- повећати конкурентност индустријских производа на тржишту;
- развијати и подстицати програме са производима веће бруто додате вриједности;
- подстицати и развијати кластере разноврсних дјелатности;
- подстицати и стимулисати оснивање технолошког парка и програмских инкубатора;
- довршити процес оснивања и даље развијати слободну зону Бања Лука;

- образовати кадрове према потребама нових захтјева у производњи;
- подстицати страна улагања кроз докапитализацију или кроз изградњу нових индустријских погона, посебно кроз изналажење повољних локација и развој комуналне инфраструктуре;
- подстицати иновације и развој нових технологија у индустрији;
- подстицати и стимулисати мјере за унапређење и развој околине;
- просторним планирањем дислоцирати поједине индустријске погоне у неразвијене дијелове Града;
- из ужег урбаног средишта Града измјестити еколошки неподобну индустрију;
- подстицати ужу специјализацију у производњи и на ширем тржишту препознатљив бренд домаћих производа;
- пословно се повезати са страним индустријским фирмама, не само због недостатног и скупог капитала него ради унапређења организације и лакшег укључивања у дистрибутивне канале и свјетско тржиште;
- укидати старе производње са застарјелом технологијом, те постепено уграђивати еколошку регулативу која је на снази у Европској унији, и
- спријечити укидање појединих производних програма и погона и промјене њихове намјене у непроизводне сврхе.

Развојни приоритети

Град Бања Лука израста у препознатљив центар ширих регионалних размјера, али ту улогу може задржати и даље унапређивати, само ако више партиципира у новој индустријској стратегији Европске уније. Повољан геопрометни положај на самој граници Европске уније, индустријска традиција и кадрови, су значајна полазна предност у трансферу програма и производњи из развијенијих у мање развијене чланице ЕУ и државе у статусу кандидата. То не значи одустајање од индустријских програма високих технологија (информационе, био и нанотехнологије); напротив, губитак некадашњих програма високих технологија може се премостити само производима нових генерација, али сада у ширем кооперативном ланцу ЕУ и са мањим степеном финализације.

Закашњели процес приватизације стратешких предузећа нанио је велику штету најпропулзивнијим индустријским програмима и капацитетима (електронска индустрија, алатне машине, сервисна опрема), који су скоро угасили неке програме, који су могли бити атрактивни за стране улагаче. Међутим, још увијек постоји довољна супстанца у кадровима и опреми, локацијама и објектима, образовним институцијама и инфраструктури, на бази којих се може успоставити поновна веза с европском, а поготово с регионалном индустријском мрежом. Нови еколошки стандарди у очекиваном развоју Града се могу задовољити само високо софистицираним технологијама. Неки капацитети базно-процесне индустрије у Бањој Луци не би могли опстати и да није било рата и пратећих појава. Осим тога, брзи развој Града и све сложенија инфраструктура не подносе нископрофитне послове у његовом ужем урбаном дијелу и срећна је околност да се шире рурално подручје може оспособити за прихват програма и технологија који не могу опстати на данашњим локацијама.

Да се процес транзиције одвијао у нормалним мирнодопским условима, некадашња бањалучка индустрија, односно њени највећи комплекси би, сигурно, половину производње дислоцирали у околна насеља, у мала предузетничка кооперантска предузећа. Тиме се жели рећи да град Бања Лука мора имати амбицију да буде центар за везе и трансфер програма и технологија из европског окружења и за њихову дистрибуцију у ширим оквирима.

Послије електро-металног комплекса, за индустрију и укупну економију Града значајан је комплекс прехранбене индустрије, који је сачувао програме, и одржао неопходан технолошки ниво. Ипак, у питању су капацитети који не могу изаћи на инострано тржиште, а неријетко нису конкурентни ни на домаћем. Ипак, постојећи капацитети, традиција, сировинска основа и повољан геостратешки положај су више него довољан услов да прехранбена индустрија Бање Луке буде лидер у Босни и Херцеговини и у ширем региону. У склопу прехранбене индустрије, развој ће се и даље темељити на мљекарској индустрији, месној индустрији, преради воћа и поврћа, производњи пића, млинско-пекарској индустрији, кондиторској индустрији, али сада на знатно вишем технолошком и организационом нивоу. Таква производња има велике шансе, с обзиром да је на нашем подручју покренута пољопривредна производња на органској и интегралној основи, па се развој прехранбене индустрије мора усмјеравати у правцу стварања препознатљивог имиџа висококвалитетних и здравих прехранбених производа.

За разлику од раније оријентације на базне хемијске производе, нова развојна концепција мора бити усмјерена на прераду хемијских производа, посебно оних који имају осигуран пласман на локалном и регионалном тржишту. Ту се, прије свега, мисли на фармацеутске производе, широки спектар хемикалија за пољопривреду и прехранбену индустрију, заштиту шума, кућну хемију и слично, гдје су већ изграђени иницијални капацитети.

Убрзани развој Града и градске инфраструктуре, и поготово амбициозни планови на крупној саобраћајној и енергетској инфраструктури Републике Српске пружају неограничене могућности за разноврсне програме у индустрији грађевинских материјала. У односу на данашње потребе и обим увоза, данашњи програми и капацитети су минорни, али значајни са аспекта традиције и иницијалних кадровских потреба.

Традиционалне радноинтензивне гране, какве су дрвна индустрија, индустрија коже и обуће и текстилна индустрија, имају своје мјесто у индустријској структури, поготово у периоду до пуноправног чланства у ЕУ, али на дужи рок, те дјелатности се морају дислоцирати на шире подручје Града, па и у друге околне општине, а цијену градских локација ће моћи поднијети само ексклузивне производње и програми.

За имплементацију ове Стратегије, посебно ће бити интересантни капацитети у преради метала, машиноградњи, те прехранбеној, дрвној и електронској индустрији. Град ће, својим активностима и ангажовањем, подстицати долазак страних инвеститора и јавно-приватно партнерство, уз активнију улогу у ревитализацији и развоју производних капацитета.

Нове технолошко-органizacione поставке индустријског развоја искључују ранији комбинатски модел великих индустријских комплекса, а посебно не подносе организационо јединство неиндустријских и индустријских дјелатности. Стога, у обнављању индустријских капацитета у граду Бањој Луци појавиће се вишак простора и локација, али и искључивање индустријске производње из ужег урбаног дијела Града. То се, прије свега, односи на неке капацитете у кругу «Чајавец», «Космоса», «Фруктоне», па и Фабрике дувана.

Нова савремена предузећа ће бити знатно мања по броју радника и тражиће локације и објекте примјерене новом концепту производње. У том циљу, неопходно је, у најкраћем времену, утврдити положај и судбину данашњих недовољно искориштених капацитета и локација.

Пољопривреда

Развој пољопривреде у оквиру ове Стратегије, оријентисан је ка конкурентној пољопривредној производњи, заснованој на робним произвођачима. При томе се инсистира на равномјерном развоју ове области на цијелом руралном подручју Града, гдје за то постоје услови, уз коришћење компаративних предности и погодности за одређене гране (сточарство, ратарство, воћарство, повртларство и сл.).

Пољопривредну производњу на подручју Града до 2015. године, требало би да обиљежи превазилажење проблема уситњених и расцјепканих посједа, као једне од основних претпоставки ефективније и конкурентније пољопривредне производње, путем ефикаснијег кориштења механизације, смањења трошкова производње, специјализације, сертификације и других мјера, које ће омогућити пољопривредним произвођачима наступ на ино тржиште.

У том правцу, треба подржати напоре Центра за развој и унапређење села, да убрзаније настави са започетим процесима специјализације и јачања комерцијалних произвођача у пољопривреди, путем изградње савремених сточарских, воћарских и ратарских капацитета, побољшање и ширење програма за стицање стручних знања, кориштење нових технологија и савремене организације, провођење програма повезивања и умрежавања произвођача, те стварање препознатљивих брендова Града, у пољопривредној производњи.

Посебно је значајно искористити расположиви научни и стручни потенцијал за пољопривредну производњу, којим град Бања Лука несумњиво располаже. То се, прије свега, односи на Пољопривредни факултет, Пољопривредни институт, Ветеринарски институт «Др Васо Бутозан» и Ветеринарско-сточарски центар.

У дефинисаним циљевима, пројектима и програмима, у оквиру овог стратешког документа могу се препознати најмање три приоритета. која су, директно или индиректно, везана за пољопривредну производњу.

Приоритет 1: Прилагођавање пољопривредних структура

- Улагања у пољопривредна домаћинства;
- Пољопривредна производња усмјерена на очување околине и сеоског пејзажа;
- Подршка успостављању и управљању пољопривредним газдинствима;
- Успостављање катастра пољопривредних површина;
- Побољшање стручног школовања и усавршавања;
- Управљање водним потенцијалима;
- Пошумљавање и улагање у одржавање и унапређење шумског фонда.

Приоритет 2: Индустрија хране, квалитет, здравље, улазак на тржиште

- Прерада и трговање пољопривредним производима;
- Структуре контроле квалитета, ветеринарско-санитарна контрола, граничне контроле;
- Успостављање Центра за сертификацију пољопривредних производа;
- Организација произвођача у кооперативе, задруге, удружења, мрежу и слично.

Приоритет 3: Развој сеоског простора

- Развој и увођење нових привредних активности ради додатног извора прихода;
- Обнова и развој села;
- Очување руралне баштине;
- Развој и побољшање руралне инфраструктуре;
- Урбанизација сеоског простора.

Не занемарујући значај свих програма и пројеката за реализацију стратешких праваца у развоју пољопривредне производње на подручју Града, један се по свом значају посебно истиче. Ради се о потпуној промјени концепта пољопривредне производње, која би, убудуће, требало да буде заснована на робном произвођачу, што није могуће без изласка на европско тржиште и без сертификације пољопривредних и прехранбених производа. Око 40% укупне легислативе Европске уније, односи се на пољопривредну производњу, а сложеност проблема примјене европских стандарда додатно компликује чињеница да се легислатива непрекидно прилагођава новим ситуацијама. За подручје БиХ, идентификовано је око 200 кључних мјера за усклађивање, сврстаних у двије групе:

- Ветеринарство, здравље биљака и исхрана животиња и
- Пољопривредна тржишта.

Испуњење мјера међусобно је повезано и мора се остваривати паралелно. Хармонизација основних захтјева за здравствену заштиту значи да ће се на тржиште ЕУ моћи пласирати само они производи који испуњавају здравствене стандарде заједнице, и који за то имају валидан сертификат.

Туризам

Развој туризма у оквиру ове Стратегије, заснива се на селективном приступу, односно развоју одабраних грана туризма примјерених расположивим ресурсима Града. То се, првенствено, односи на конгресни туризам, здравствени туризам, авантуристички туризам, етно туризам, религијски туризам, лов, риболов, те посјете везане за едукативне, културне и спортске садржаје. При томе се, као приоритети, намећу:

- ојачан капацитет туристичког сектора Града;
- богата туристичка понуда;
- образовани туристички радници и успостављена кадровска основа;
- квалитетан и конкурентан туристички производ;
- Бања Лука на свјетском туристичком тржишту и
- успостављена сарадња са туристичким субјектима у окружењу.

Мјере, које би требале да доведу до **јачања капацитета** туристичког сектора Града, су:

- израда Стратегије развоја туризма до 2020. године;
- прилагођавање правне регулативе и
- формирање туристичког кластера.

Обогаћивање туристичке понуде Града реализоваће се кроз:

- изградњу туристичке инфраструктуре;
- развој сервиса за подршку сектору туризма;
- подршку развоју малих и средњих предузећа и
- увезивање туристичке понуде Града са понудом ширег региона.

Образовање туристичких радника и успостављање кадровске основе биће реализовано путем:

- организовања семинара, тренинга, студијских путовања и курсева;
- високошколског образовања кадрова у туризму и
- промоције значаја туризма и заштите животне средине за развој Бање Луке међу њеним грађанима.

Квалитетан и конкурентан туристички производ могуће је постићи кроз:

- креирање и унапређење туристичког производа;
- сертификацију туристичког производа и
- управљање и заштиту туристичких ресурса.

Снажнији **излазак Бање Луке на свјетско туристичко тржиште** оствариће се путем:

- истраживања тржишта;
- израде маркетиншке стратегије;
- пласмана туристичког производа и
- позиционирања туристичког производа на тржишту.

Успостављање **сарадње са туристичким субјектима у окружењу** биће реализовано кроз:

- удруживање и формирање разних асоцијација;
- остваривање чланства у домаћим и међународним тијелима и
- реализацију пројеката од регионалног туристичког значаја.

На основу ових приоритета и мјера, за њихово остваривање могуће је извести закључак да ће суштину развоја области туризма Бање Луке до 2015. године, чинити јаче повезивање и умрежавање са сродним туристичким подручјима, туристичким агенцијама и комплетном туристичком привредом, са крајњим циљем да се битно побољша туристичка понуда Града. С тим у вези, посебно ће се водити рачуна о очувању традиционалних аутохтоних вриједности и обичаја, едукацији угоститељских и туристичких радника, повећању смјештајних капацитета, подизању квалитета понуде, те интензивирању маркетиншких активности.

8 УСКЛАЂЕНОСТ ЦИЉЕВА СТРАТЕГИЈЕ СА ХОРИЗОНТАЛНИМ ЦИЉЕВИМА ЕУ

Хоризонтални циљеви које подржава Европска унија релевантни су за све развојне стратегије на простору Европе, па према томе, и за Стратегију развоја града Бање Луке. У периоду од 2007. до 2015. године, Европска унија ће посебно подржавати следеће циљеве:

- развој информатичког друштва;
- управљање животном средином и одрживи развој;
- наставак јавно-приватног партнерства и ефикасне демократије.

Матрица „Од визије до пројеката“ показује да су управо ови циљеви садржани у основи Стратегије развоја града Бање Луке до 2015. године.

Већ у самој визији развоја Града истиче се усмјереност ка поштивању људских права и једнаким могућностима за све грађане, уз пуну укљученост свих категорија становништва. Ради се о промоцији једнаког приступа свих грађана - образовању, здравству, обуци и могућностима запошљавања, без обзира на пол, умањену радну способност, тешкоће у кретању и етничку припадност.

Када је у питању развој информатичког друштва, у оквиру стратегије постављен је оперативни циљ *С4:О3: Бања Лука Град- информатике*, са програмима *С4:О3:ПГ1: Програм унапређења система управљања јавном администрацијом* и *С4:О3:ПГ2: Увођење нових информационо - технолошких услуга у Граду*, у чијој основи је, управо, максимална информатизација послова и процеса који се одвијају у Граду. Осим тога, и реализација многих других пројеката у оквиру Стратегије, подразумева примјену информационих технологија, што указује на чињеницу да је Стратегија и по том основу усклађена са основним одређењима Европске уније.

Управљање околином, заштита животне средине и одрживост директно су уграђени у стратешки циљ *С1: Одрживи развој и већа ефикасност у управљању ресурсима на подручју Града*, као и кроз друге циљеве, везане за развој руралног подручја, инфраструктуре, туризма, здравства и слично.

Развој партнерства и ефикасне демократије садржан је у циљу *С4:О1: Висок ниво одговорности компанија, институција, установа и појединаца за развој властите средине* и у програму *С4:О1:ПГ1: Програм друштвено одговорног понашања*, с тим да је, као посебан пројект, планирано јачање јавно-приватног партнерства (*С1:О5:ПГ3:Пр3: Пројекти јавно-приватног партнерства*), као нови облик финансирања инвестиција. Осим тога и у многим другим програмима и пројектима могу се препознати активности којима ће јавни сектор подржати своје partnере у развоју (приватни сектор и цивилно друштво). На крају крајева, и сам приступ изради ове Стратегије подразумевао је партнерски однос, што ће бити заступљено и касније, кроз њену имплементацију. За партиципативну методологију која је овом приликом примијењена, партнерство је, у ствари, кључна ријеч у свим фазама стварања и реализације документа Стратегије развоја Града до 2015. године.

Посебно је битна усклађеност циљева и програмско-пројектног дијела Стратегије с циљевима програма за претприступну помоћ – IPA (*Instrument for Pre-Accession Assistance*). Ради се о новом облику претприступне помоћи земљама кандидатима и земљама потенцијалним кандидатима, којим се замјењују ранији претприступни програми PHARE, ISPA, SAPARD и CARDS.

Будући да је БиХ парафирала Споразум о стабилизацији и придруживању са Европском унијом, Бањој Луци се указује реална шанса да конкурише на средства овог фонда, због чега се водило рачуна да предложени циљеви, програми и пројекти буду у складу са IPA компонентама. Иначе, програм IPA састоји се од пет компоненти:

- помоћ у транзицији и јачање институција;
- регионална и прекогранична сарадња;
- регионални развој;
- развој људских потенцијала и
- рурални развој.

Стратешки и оперативни циљеви, те програмско-пројектни дио овог документа Стратегије у потпуности уважавају ове компоненте.

9 МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА СТРАТЕГИЈЕ

Стратегија развоја града Бања Лука до 2015. године састоји се од низа програма и пројеката који су у функцији реализације постављених оперативних и стратешких циљева, односно достизања дефинисане визије развоја. Програми и пројекти, међутим, сами по себи не значе да ће зацртана Стратегија бити и остварена. Успјешност реализације стратегије великим дијелом зависи и од начина провођења и управљања пројектима. Дешавало се да су и квалитетни пројекти доживљавали неуспјех, ако је њихово провођење било лоше, како у смислу обезбјеђења финансијских средстава тако и у смислу управљања пројектом.

Да би се избјегле такве ситуације у реализацији Стратегије развоја Града до 2015. године, у овом дијелу описује се план мониторинга и евалуације њеног провођења и предлажу институције и механизми за редовно ажурирање.

Мониторинг и евалуација Стратегије развоја Града до 2015. године односе се на подршку, праћење и контролу у свим сегментима њене реализације.

Мониторинг обухвата прикупљање и анализирање података о ефикасности и квалитету провођења Стратегије, у односу на очекиване резултате. Као рутинско надгледање и прилагођавање Стратегије у цијелом периоду њене имплементације, анализира све аспекте тренутне ситуације, путем теренских посјета и прегледа степена реализације појединих програма и пројеката.

Евалуација представља систематску и објективну процјену Стратегије у периоду имплементације и указује на потребу евентуалних измјена, у складу са неким новонасталим околностима. Она даје дубље и јаче анализе о ефектима и утицају који је остварен.

Циљеви мониторинга и евалуације

Основни разлог овог процеса је да се, путем систематичног сагледавања ефеката, омогући ефикасна и транспарентна реализација Стратегије. Главни циљеви, при томе, су:

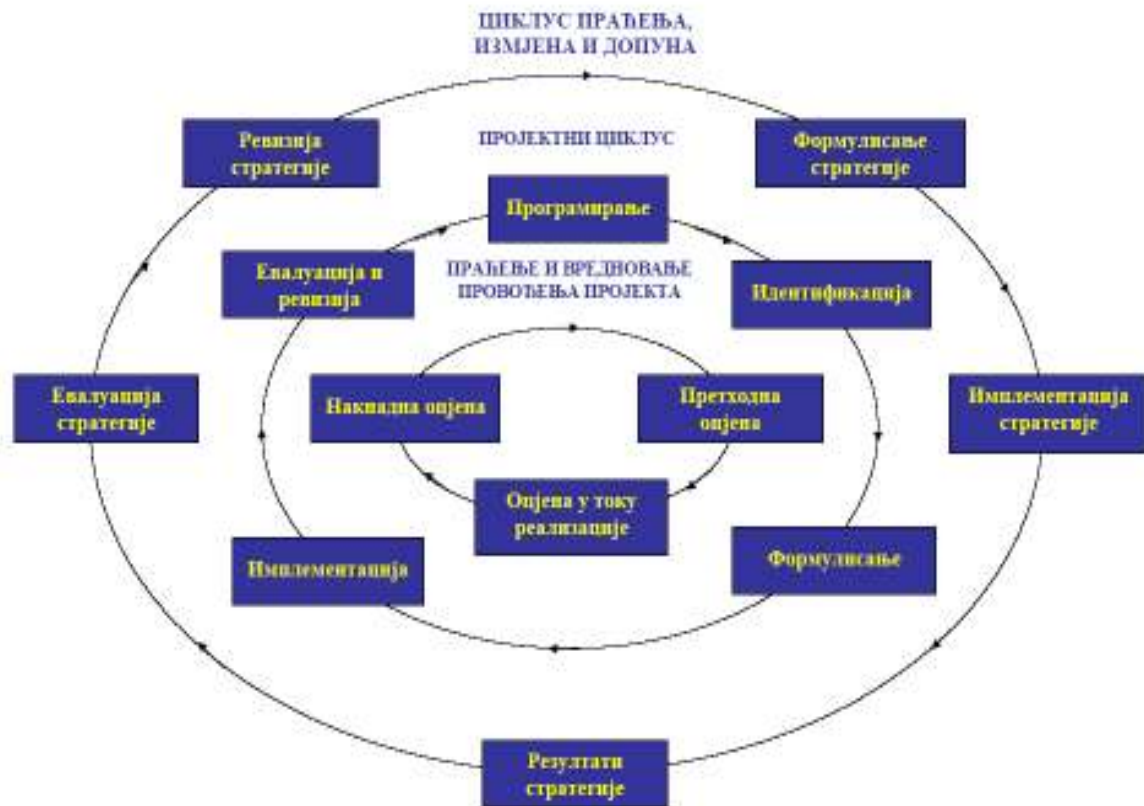
- оцјена оправданости програма и пројеката – провјерава се да ли постоји потреба за одређеним програмом или пројектом;
- ефикасност – провјера ефикасности коришћења расположивих ресурса;
- одговорност – провјера до које су мјере циљеви Стратегије остварени;
- провођење Стратегије – праћење и вредновање даје информације које омогућују добру и ефикасну реализацију и управљање;
- стварање новог знања – повећање разумијевања о томе - шта, како и у којим условима функционише и како побољшати ефекте различитих програма и пројеката.

Изградња система мониторинга и евалуације

За изградњу система мониторинга и евалуације, веома је важно сагледати односе развојних политика, програма, пројеката и евалуације. При томе се, углавном, траже одговори на следећа питања:

- Шта ће бити мјерено?
- Колико често?
- Начин мјерења?
- У које сврхе ће бити кориштени резултати мјерења?
- Какве информације требају појединим корисницима?
- Како добити повратне информације?

Односи развојних политика, програма, пројеката и евалуације, дати су на наредном графичком приказу:

Цјелокупан процес реализације Стратегије развоја Града до 2015. године, требала би да надгледа **Скупштина Града**, преко својих извршних органа и за то посебно формираног тијела. Од извршних органа Скупштине Града, у праћење и евалуацију реализације Стратегије биће укључени:

- одјелења у оквиру Административне службе Града;
- Градска развојна агенција (CIDEA);
- Центар за развој и унапређење села и
- Туристичка организација Града Бања Лука.

Стратегија развоја Града до 2015. године може да буде и разлог за повезивање капацитета Градске развојне агенције, Центра за развој и унапређење села и Туристичке организације Града, у једну цјелину, која би, кадровски и материјално, била у стању да се носи са свим изазовима који ће се јављати у процесу њене имплементације.

Основни задаци наведених учесника у мониторингу и евалуацији Стратегије су:

- утврђивање одговарајућих поступака за управљање и координацију, те осигурање функционисања механизма јавне набавке, у складу са законским одредбама Републике Српске и БиХ, прописима и стандардима Европске уније или политикама и стандардима потенцијалних домаћих или међународних извора финансирања;
- праћење процеса и помагање провођења цјелокупне Стратегије кроз оцјену оправданости укључивања нових пројеката и привлачење додатних финансијских средстава;
- посредовање у ефикасној комуникацији између Скупштине Града, Партнерског одбора за развој Града и свих других заинтересованих страна у процесу имплементације;
- унапређење партнерства у Граду.

У свом раду, ови учесници ће се придржавати принципа транспарентности, партнерства, концентрације и супсидијарности на којима треба да се и заснива реализација цјелокупне развојне стратегије Града. У сврху одрживости цијелог процеса, у мониторинг и евалуацију могу се укључити и чланови ужег експертског тима, који су радили на изради документа Стратегије развоја Града у периоду 2007 – 2015. године. Њихов кључни задатак био би да уз даљњу техничку помоћ јачају капацитете за развој знања и вјештина потребних за планирање и управљање развојем.

Овакав приступ мониторингу и евалуацији произилази из чињенице да је провођење и управљање предложеним пројектима, највећим дијелом, у надлежности јавног сектора. Међутим, за достизање усвојене визије развоја Града до 2015. године, неопходан је и креативан напор свих учесника развоја, укључујући и приватни сектор и цивилно друштво. Имплементацијом Стратегије, управо се и жели постићи окружење у којем је могућ:

- развој приватног сектора, као главног актера остварења привредног раста и
- развој цивилног друштва, као главног протагонисте «партиципативне демократије» и важног елемента жељеног високог друштвеног стандарда и благостања.

Начин структурисања овог документа стратешког развоја Града до 2015. године, путем «партиципативне методологије», указује на потребу укључивања што ширег круга заинтересованих учесника у његову подршку, праћење и евалуацију. Један од добрих начина за то је формирање **Партнерског одбора за развој Бање Луке**, од стране Скупштине Града, чији би чланови управо и били представници јавног, приватног и цивилног сектора Града, као заинтересоване стране у имплементацији Стратегије. Партнерски одбор би функционисао као савјетодавно тијело Скупштине Града, чији би основни задатак био да разматра и препоручује или одбацује приједлоге припремљене у

оквиру праћења и евалуације Стратегије и да помаже у остваривању што већег и квалитетнијег укључивања заинтересованих страна. Партнерски одбор би, на тај начин, обезбиједио посљедњу провјеру предложених рјешења пред њихово разматрање и усвајање на сједницама Супштине Града.

Цивилни сектор је важан учесник у провођењу Стратегије, како с аспекта креације идеја тако и с аспекта обезбјеђења финансијске подршке, кроз учешће у међународним изворима финансирања (досадашња искуства показују да цивилни сектор има далеко јачу финансијску подршку од међународних извора финансирања у односу на локалне изворе, чиме обезбјеђују финансирање многих активности које буџет Града не може да покрије). Посебну улогу цивилни сектор има у промовисању сарадње на развојним пројектима, јер је у ситуацији да у њихову реализацију може да укључи и саме кориснике, уз истовремено јачање њихових капацитета.

Јавне установе, које су финансиране из буџета БиХ, РС и Града Бања Лука, такође имају важну улогу у привлачењу средстава из вањских извора у Бању Луку, нарочито у наредном периоду приступања Европској унији, будући да, због свог непрофитног карактера, примају неповратну финансијску помоћ из фондова Европске уније. Осим тога, захваљујући својим капацитетима и дјелатности којом се баве, јавним установама су доступна разна средства која се остварују кроз зајмове инвестиционих и развојних банака. Слично цивилном сектору, јавне установе у реализацију развојних пројеката могу да укључе и њихове кориснике, уз истовремено јачање њихових капацитета.

Приватни сектор има одлучујућу улогу у реализацији Стратегије, као главни покретач развоја и отварања нових радних мјеста. Стратегија је управо и постављена на начин да обезбиједи повољно и конкурентно пословно окружење за привлачење инвестиција у град Бању Луку, што би за посљедицу требало да има конкурентну привреду и веће запошљавање. Главни механизми за успјешну реализацију Стратегије, у овом сегменту, везани су за усклађивање појединих инвестиционих програма са захтјевима међународних и домаћих извора финансирања, као и са успостављеним приоритетима развоја Града до 2015. године, дефинисаним кроз оперативне циљеве.

У наставку се даје матрица кључних учесника у мониторингу и евалуацији Стратегије.

Учесник	Улога у имплементацији, мониторингу и евалуацији Стратегије	Улога у финансирању
1. Скупштина Града	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Усваја нацрт Стратегије и коначну верзију Стратегије ▪ Разматра годишње извјештаје о реализацији Стратегије ▪ Усваја приједлоге за ажурирање Стратегије ▪ Формира Партнерски одбор за развој 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Усваја дио буџета за имплементацију Стратегије
2. Градоначелник	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Даје радне налоге за реализацију пројеката 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Предлаже дио буџета за имплементацију Стратегије ▪ Обезбјеђује потребно суфинансирање из других извора (Влада РС, донатори, фондови ЕУ, приватни сектор...)
3. Партнерски одбор за развој	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Прати провођење Стратегије ▪ Припрема извјештаје о реализацији Стратегије ▪ Даје приједлоге за ажурирање Стратегије 	
4. Одјељење за привреду	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Разрађује и имплементира пројекте из своје надлежности ▪ Израђује системе индикатора за мониторинг и евалуацију пројеката из своје надлежности ▪ Припрема извјештаје о реализацији пројеката из своје надлежности ▪ Припрема приједлоге за ажурирање Стратегије 	
5. Одјељење за друштвене дјелатности	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Разрађује и имплементира пројекте из своје надлежности ▪ Израђује системе индикатора за мониторинг и евалуацију пројеката из своје надлежности ▪ Припрема извјештаје о реализацији пројеката из своје надлежности ▪ Припрема приједлоге за ажурирање Стратегије 	
6. Одјељење за финансије	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Разрађује и имплементира пројекте из своје надлежности ▪ Израђује системе индикатора за мониторинг и евалуацију пројеката из своје надлежности ▪ Припрема извјештаје о реализацији пројеката из своје надлежности ▪ Припрема приједлоге за ажурирање Стратегије 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Припрема годишњи буџет ▪ Спроводи активности везане за тржиште капитала и остале нове облике финансирања пројеката Стратегије
7. Одјељење за просторно уређење	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Разрађује и имплементира пројекте из своје надлежности ▪ Израђује системе индикатора за мониторинг и евалуацију пројеката из своје надлежности ▪ Припрема извјештаје о реализацији пројеката из своје надлежности ▪ Припрема приједлоге за ажурирање Стратегије 	

8. Одјељење за комуналне и стамбене послове	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Разрађује и имплементира пројекте из своје надлежности ▪ Израђује системе индикатора за мониторинг и евалуацију пројеката из своје надлежности ▪ Припрема извјештаје о реализацији пројеката из своје надлежности ▪ Припрема приједлоге за ажурирање Стратегије 	
9. Одсјек за информатику	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Разрађује и имплементира пројекте из своје надлежности ▪ Израђује системе индикатора за мониторинг и евалуацију пројеката из своје надлежности ▪ Припрема извјештаје о реализацији пројеката из своје надлежности ▪ Припрема приједлоге за ажурирање Стратегије 	
10. Одсјек за развој	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Разрађује и имплементира пројекте из своје надлежности ▪ Израђује системе индикатора за мониторинг и евалуацију пројеката из своје надлежности ▪ Припрема извјештаје о реализацији пројеката из своје надлежности ▪ Припрема приједлоге за ажурирање Стратегије 	
11. Градска развојна агенција	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Разрађује и имплементира пројекте из своје надлежности ▪ Израђује системе индикатора за мониторинг и евалуацију пројеката из своје надлежности ▪ Припрема извјештаје о реализацији пројеката из своје надлежности ▪ Припрема приједлоге за ажурирање Стратегије 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Промовише Стратегију и пројекте према потенцијалним изворима финансирања
12. Центар за развој и унапређење села	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Разрађује и имплементира пројекте из своје надлежности ▪ Израђује системе индикатора за мониторинг и евалуацију пројеката из своје надлежности ▪ Припрема извјештаје о реализацији пројеката из своје надлежности ▪ Припрема приједлоге за ажурирање Стратегије 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Промовише Стратегију и пројекте према потенцијалним изворима финансирања
13. Туристичка организација Града Бања Лука	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Разрађује и имплементира пројекте из своје надлежности ▪ Израђује системе индикатора за мониторинг и евалуацију пројеката из своје надлежности ▪ Припрема извјештаје о реализацији пројеката из своје надлежности ▪ Припрема приједлоге за ажурирање Стратегије 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Промовише Стратегију и пројекте према потенцијалним изворима финансирања
14. Цивилни сектор	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Даје стручну помоћ приликом припреме пројеката ▪ Директно учествује у реализацији одређених пројеката ▪ Учествоје у реализацији, мониторингу и евалуацији Стратегије путем Партнерске групе за развој 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Учествоје у суфинансирању одређених пројеката Стратегије
15. Приватни сектор	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Директно учествује у реализацији одређених пројеката 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Учествоје у суфинансирању одређених пројеката Стратегије

16. Јавне установе и предузећа	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Дају стручну помоћ приликом припреме пројеката ▪ Директно учествује у реализацији одређених пројеката ▪ Учествују у реализацији, мониторингу и евалуацији Стратегије, путем Партнерске групе за развој 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Учествују у суфинансирању одређених пројеката Стратегије
17. Надлежна министарства	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Дају стручну помоћ приликом припреме пројеката ▪ Директно учествују у реализацији одређених пројеката ▪ Учествују у реализацији, мониторингу и евалуацији Стратегије, путем Партнерске групе за развој 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Учествује у суфинансирању одређених пројеката Стратегије
18. Регионална развојна агенција	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Даје стручну помоћ приликом припреме пројеката ▪ Учествује у реализацији, мониторингу и евалуацији Стратегије, путем Партнерске групе за развој 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Промовише Стратегију и пројекте према потенцијалним изворима финансирања
19. Привредне коморе	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Дају стручну помоћ приликом припреме пројеката ▪ Директно учествују у реализацији одређених пројеката ▪ Учествују у реализацији, мониторингу и евалуацији Стратегије, путем Партнерске групе за развој 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Промовишу Стратегију и пројекте према потенцијалним изворима финансирања